ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Του
ΔΗΜΟΥΛΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Λέκτορα στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής στο γνωστικό αντικείμενο Κοινωνική Διοίκηση και Αξιολόγησης Προγραμμάτων Κοινωνικής Πολιτικής

ΑΘΗΝΑ, Δεκέμβρης 2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελ.

1. **ΓΕΝΙΚΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ…….3**
2. **ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ……..3**
3. **ΣΠΟΥΔΕΣ…….4**
4. **ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ……4**
5. **ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΝΤΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ…….8**
6. **ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ……8**
7. **ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΣΥΝΕΔΡΙΑ-ΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ-ΗΜΕΡΙΔΩΝ……..11**
8. **ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΤΡΙΜΕΛΕΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ…….12**
9. **ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ……13**
10. **ΑΛΛΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ……..13**
11. **ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ- ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ…….13**
12. **ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΡΓΩΝ-ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΣΥΝΕΣ……57**
13. **ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ……..66**

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

1. ΓΕΝΙΚΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΟΝΟΜΑ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΕΠΩΝΥΜΟ: ΔΗΜΟΥΛΑΣ

ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΡΟΣ: ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΓΕΝΝΗΣΗΣ: 09/04/1966- Τρίκαλα Θεσσαλίας

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ: Δωδεκανήσου 41, 132 31 Πετρούπολη

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: kdimoul@inegsee.gr
kostas018@gmail.com
kostas05@panteion.gr

ΤΗΛΕΦΩΝΑ : + 30-2109201813(γρ.ΣΤ20)
+30-210 5011219(σπ)
+30-6976280443 (κιν.)

2. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ:

2010-2012 Λέκτορας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής. Γνωστικό Αντικείμενο: Κοινωνική Διοίκηση και Αξιολόγηση προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής(ΦΕΚ 463/Γ΄7 Ιουνίου 2010)

2003- 2009 Μόνιμος Επιστημονικός Σύμβουλος του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ.

1994- 2002 Μόνιμος Επιστημονικός Συνεργάτης του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ

1992-93 Εξωτερικός Επιστημονικός Σύμβουλος του Σωματείου Αισθητικών Ελλάδας.

1992-93 Επιστημονικός Συνεργάτης της Ομοσπονδίας Κλωστ/γων Ελλάδας

1990-92 Επιστημονικός Συνεργάτης της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Εργατοϋπαλλήλων Ιματισμού.

3. ΣΠΟΥΔΕΣ

2003 ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Θέμα Διατριβής:
« Κράτος Πρόνοιας και Επαγγελματική Κατάρτιση.
Η περίπτωση της Ελλάδας (1980-2000)».
(Υπεύθυνος Καθηγητής: Λυριτζής Χρήστος)
Βαθμός : Άριστα

1989 Πτυχίο Πολιτικών Επιστημών. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστημίου Αθηνών
Βαθμός (8,6) Άριστα.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ
Α. ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ
Πάντειο Πανεπιστήμιο
2009-σήμερα
-Μέθοδοι Σχεδιασμού Ελέγχου και Αξιολόγησης προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής(Υποχρεωτικό-Διδάσκεται)
2010-σήμερα (προπτυχιακός κύκλος μαθημάτων)
-Εισαγωγή στην Κοινωνική Πολιτική (Υποχρεωτικό-Διδάσκεται)
- Κοινωνική Διοίκηση και εφαρμογές προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής στην Ελλάδα(Σεμινάριο Μεθοδολογίας Ελεύθερης Επιλογής-Διδάσκεται)
-Διεθνείς Οργανώσεις, Ευρωπαϊκή Ένωση και Κοινωνική Πολιτική (Ελεύθερης Επιλογής -Διδάσκεται)
-**Χειμερινό Εξάμηνο Ακαδημαϊκού Έτους 2011-12**-Συγκριτική Κοινωνική Πολιτική(Υποχρεωτικό –Διδάσκεται)

Β. ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΣΤΟ ΙΔΙΟ ΤΜΗΜΑ ΤΟΥ ΠΑΝΤΕΙΟΥ

2009-σήμερα

-Σχεδιασμός Προγραμμάτων Κοινωνικής Πολιτικής (Υποχρεωτικό-Διδάσκεται)

-Αξιολόγηση Προγραμμάτων Κοινωνικής Πολιτικής (Υποχρεωτικό Διδάσκεται)

2012- Χειμερινό Εξάμηνο

-Σχεδιασμός και Αξιολόγηση Πολιτικών Απασχόλησης

Γ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΕΚΤΟΣ ΠΑΝΤΕΙΟΥ

Μετά την εκλογή μου στη θέση του Λέκτορα με γνωστικό Αντικείμενο: Κοινωνική Διοίκηση και Αξιολόγηση προγραμμάτων Κοινωνικής Πολιτικής στο Πάντειο Πανεπιστήμιο

2010- 11 (ΙΝΕ/ΓΣΕΕ) Επιμόρφωση Περιφερειακών Συνδικαλιστικών Στελεχών της ΓΣΕΕ σε 4 κύκλους επιμόρφωσης(στα Χανιά, την Τρίπολη, τη Βέροια, την Ξάνθη) στο θέμα των Βασικών Αντιλήψεων, μοντέλων και εφαρμογών της κοινωνικής πολιτικής με έμφαση στην πολιτική υγείας. Ο κάθε κύκλος επιμόρφωσης είχε διάρκεια 20 ώρες και διαρκούσε από Παρασκευή απόγευμα έως Κυριακή απόγευμα.

Μετά την ολοκλήρωση της Διδακτορικής Διατριβής:

2009-2010 Διδασκαλία τριών μαθημάτων(προπτυχιακού και μεταπτυχιακού επιπέδου) στο τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου

2007 Εισήγηση με θέμα «Αξιολόγηση των πολιτικών απασχόλησης για την ενεργό γήρανση στην Ελλάδα». Ημερίδα του Υπουργείου Απασχόλησης στην Αθήνα 18.12.2007

2007 Εισήγηση με θέμα «Καταστατικά κείμενα διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού και πολιτικές διαχείρισης της ενεργού γήρανσης». Ημερίδα της ΕΣΕΕ στην Αθήνα 13.12.2007

2007 Εισήγηση με θέμα «SWOT ανάλυση και Αξιολόγηση Προγραμμάτων Κοινωνικής Πολιτικής». Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής του Πάντειου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. Διάρκεια 4 ώρες.

2006 Εισήγηση με τίτλο: «Εκπαίδευση, κατάρτιση , επιμόρφωση ενηλίκων και αγορά εργασίας» στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Συνεχιζόμενη

Εκπαίδευση» του Τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών.

2006 Εισήγηση με θέμα «Αξιολόγηση Πολιτικών και προγραμμάτων απασχόλησης». Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής του Πάντειου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. Διάρκεια 2 ώρες.

2006 Εκπαιδευτής στο Πρόγραμμα Κατάρτισης Συμβούλων Δομών Μεταναστών-Προσφύγων στο Αντικείμενο α. Δια βίου εκπαίδευση διάρκειας 6 ωρών και β. Επαγγέλματα-Ειδικότητες-Πιστοποίηση διάρκειας 6 ωρών. Φορέας Υλοποίησης ΚΕΚ-ΙΝΕ/ΓΣΕΕ

2006- 2007 Εκπαιδευτής δύο τμημάτων εκπαιδευτών ενηλίκων των 18 ατόμων το καθένα. Η εκπαίδευση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του Εθνικού Προγράμματος Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών του ΕΚΕΠΙΣ που υλοποιήθηκαν από την ΕΕΔΕ. Αντικείμενο Εκπαίδευσης: «Μέθοδοι και τεχνικές συμμετοχικής εκπαίδευσης ενηλίκων». Διάρκεια 275 ώρες το καθένα (69 ώρες δια ζώσης και 206 ώρες εξ αποστάσεως εκπαίδευση).

2003-2004 Εκπαίδευση στελεχών του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ. Αριθμός προγραμμάτων έξι των 15 ατόμων το καθένα Αντικείμενο εκπαίδευσης: «Σχεδιασμός και ανάπτυξη προγραμμάτων εκπαίδευση ενηλίκων». Διάρκεια κάθε ενότητας: 24 ώρες

2003 Εκπαιδευτής Εκπαιδευτών του Οργανισμού Αθήνα 2004. Αντικείμενο Εκπαίδευσης: «Μέθοδοι και τεχνικές εκπαίδευσης ενηλίκων». Διάρκεια 24 ώρες

2003 Εκπαιδευτής στο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών του ΕΚΕΠΙΣ με τη συνεργασία του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ και του ΕΑΠ. Αντικείμενο Εκπαίδευσης: «Μέθοδοι και τεχνικές συμμετοχικής εκπαίδευσης ενηλίκων». Διάρκεια: 275 ώρες

2003-2004 Υπεύθυνος Πρακτικής άσκησης φοιτητών του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης στο ΙΝΕ/ΓΣΕΕ. Η άσκηση είχε περιοδικό χαρακτήρα και γινόταν για διάστημα δύο μηνών κάθε έτος.

2002-2003 Εκπαίδευση συνεντευκτών ερευνών αγοράς εργασίας. στην Εύβοια, τη Φθιώτιδα, τη Λάρισα, την Πρέβεζα, τη Θεσπρωτία και την Άρτα. Φορέας Υλοποίησης: ΚΕΚ-ΙΝΕ/ΓΣΕΕ. Αντικείμενο Εκπαίδευσης: «Διαδικασίες και τεχνικές συνέντευξης και καταγραφής δεδομένων με δομημένο ερωτηματολόγιο». Διάρκεια κάθε ενότητας: 18 ώρες

Πριν την ολοκλήρωση της Διδακτορικής Διατριβής

1999 Εκπαίδευση στελεχών του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ σε δύο προγράμματα επιμόρφωσης. Αντικείμενο Εκπαίδευσης: «Ζητήματα ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού και επαγγελματική κατάρτιση». Διάρκεια κάθε ενότητας: 36 ώρες

1999-2000 Επιστημονικός Υπεύθυνος του Προγράμματος Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών του Πιλοτικού Προγράμματος « Εξειδικευμένο Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης - ΕΚΕΣΕΚ». Φορέας Υλοποίησης: ΟΑΕΔ-ΙΝΕ/ΓΣΕΕ.

1997-2003 Υπεύθυνος Πρακτικής άσκησης φοιτητών του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας του Πάντειου Πανεπιστημίου στο ΙΝΕ/ΓΣΕΕ. Η άσκηση είχε περιοδικό χαρακτήρα και γινόταν για διάστημα δύο μηνών κάθε έτος.

1995-2000 Εκπαιδευτής σε δύο προγράμματα κατάρτισης ανέργων του ΚΕΚ-ΙΝΕ/ΓΣΕΕ κατά έτος. Αντικείμενο Εκπαίδευσης: «Εκπαίδευση - Κατάρτιση-Αγορά Εργασίας στην Ευρώπη και την Ελλάδα». Διάρκεια κάθε ενότητας : 24 ώρες

1994-96 Εκπαίδευση Εκπαιδευτών σε τρία Προγράμματα Ομάδων Κοινωνικού Αποκλεισμού στα πλαίσια του Προγράμματος HORIZON που υλοποιήθηκαν στην Ξάνθη, Κοζάνη, Βέροια. Φορέας Υλοποίησης: ΚΕΚ-ΙΝΕ/ΓΣΕΕ. Αντικείμενο Εκπαίδευσης:«Επαγγελματική Κατάρτιση Αγορά Εργασίας και Κοινωνικός Αποκλεισμός». Διάρκεια κάθε ενότητας :24 ώρες

1994 Εκπαιδευτής εκπαιδευτών συνδικαλιστικής επιμόρφωσης. Πρόγραμμα Βελτίωσης Δομών Κατάρτισης του Υπ. Απασχόλησης. Φορέα Υλοποίησης: ΙΝΕ/ΓΣΕΕ Αντικείμενο Εκπαίδευσης: «Μέθοδοι και τεχνικές συμμετοχικής εκπαίδευσης ενηλίκων». Διάρκεια: 400 ώρες

1992 Εκπαίδευση σχεδιαστών προγραμμάτων κατάρτισης ενηλίκων του ΟΑΕΔ. Φορέας Υλοποίησης : ΟΑΕΔ. Αντικείμενο Εκπαίδευσης:«Σχεδιασμός, υλοποίηση και αξιολόγηση προγραμμάτων κατάρτισης». Διάρκεια: 400 ώρες

1993 Εκπαιδευτής Εκπαιδευτών, επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, Φορέας Υλοποίησης: Γ.Γρ. Ν. Γενιάς- Eurostep. Αντικείμενο Εκπαίδευσης:«Μέθοδοι και τεχνικές συμμετοχικής εκπαίδευσης ενηλίκων». Διάρκεια: 200 ώρες

1992 Εκπαιδευτής Εκπαιδευτών, επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για τον Κλάδο της Κλωστ/γιας –Ένδυσης. Φορέας Υλοποίησης: ΙΝΕ/ΓΣΕΕ - Σ.Ε.Β. Αντικείμενο Εκπαίδευσης:«Σχεδιασμός, υλοποίηση και αξιολόγηση προγραμμάτων κατάρτισης». Διάρκεια: 400 ώρες

5. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΝΤΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

α. Στο Πάντειο Πανεπιστήμιο

- 2011-σήμερα: Αναπληρωματικό μέλος και εκπρόσωπος στη Σύγκλητο.

β. Ειδικότερα στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής

- 2011-σήμερα. Μέλος τριών (τριών)Τριμελών Επιτροπών Υποψηφίων Διδακτόρων (βλέπε αντίστοιχο κεφάλαιο)
- 2011-12. Μέλος έξι (6) Τριμελών Επιτροπών Αξιολόγησης Διπλωματικών Εργασιών του Μεταπτυχιακού Προγράμματος.
- 2012 Επιβλέπων δύο(2) διπλωματικών εργασιών του μεταπτυχιακού προγράμματος και μίας Πτυχιακής Εργασίας του Προπτυχιακού Προγράμματος.
- 2010-σήμερα: Μέλος της Επιτροπής Σπουδών του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής.
- 2010-σήμερα: Μέλος της Επιτροπής Κατατακτηρίων εξετάσεων

6. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

Μετά την εκλογή μου στη θέση του Λέκτορα με γνωστικό Αντικείμενο: Κοινωνική Διοίκηση και Αξιολόγηση προγραμμάτων Κοινωνικής Πολιτικής στο Πάντειο Πανεπιστήμιο

Βασικό μέλος της ερευνητικής ομάδας(Παπαδοπούλου(επ. υπεύθυνη), Δημουλάς, Συμεωνάκη, σύμβουλος: Μαρία Πετμεζίδου) του Ευρωπαϊκού Προγράμματος του 7^{ου} πλαισίου με τίτλο INSPIRES(όπου συμμετέχει ως εταίρος το Πάντειο Πανεπιστήμιο) :

Proposal full title: Innovative Social Policies for Inclusive and Resilient Labour Markets in Europe

Proposal acronym: INSPIRES

Call Identifier: FP7-SSH-2012-2

Theme: SSH.2012.1.3-2 Innovative policies for employment and labour markets

Funding scheme: Collaborative project: Small or medium-scale focused research project

Coordinator: Dr. Menno Fenger (fenger@fsw.eur.nl)

Assistant coordinator: Prof.dr. Romke van der Veen (vanderveen@fsw.eur.nl).

Συνεργαζόμενοι φορείς:

Participant number	Name	Participant short name	Country
1	Erasmus University Rotterdam	EUR	The Netherlands
2	Catholic University of Leuven	KUL	Belgium
3	Queen Margaret University	QMU	United Kingdom (Scotland)
4	University of Valencia	UV	Spain
5	Swiss Graduate School of Public Administration	IDHEAP	SWISS
6	Corvinus University of Budapest	COR	Hungary
7	Institute For Futures Studies	IFFS	Sweden
8	University of Kent	KENT	United Kingdom (England)
9	University of Duisburg-Essen	UDE	Germany
10	Utrecht University	UU	The Netherlands
11	Panteion University of Social and Political Studies	UPSPS	Greece
12	Urbino University	UNIURB	Italy
13	European Centre Maribor	ESM	Slovenia

2010-2012 Υπεύθυνος ερευνητικής ομάδας και ερευνητής στο Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων, Φτώχειας και Ανισοτήτων του Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ με αντικείμενα τις πολιτικές και τις δαπάνες υγείας και τις πολιτικές και παροχές προς τους εργαζόμενους γονείς με μικρά παιδιά.

Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης ομάδας έργου επόπτευσα ως επιστημονικός υπεύθυνος δύο έρευνες που πρόκειται να δημοσιευτούν από το παραπάνω Παρατηρητήριο.

Η πρώτη έρευνα έχει τίτλο: *«Παροχές και υπηρεσίες υποστήριξης της απασχόλησης των γονέων με μικρά παιδιά στην Ελλάδα.»*. Στη συγκεκριμένη μελέτη πέρα από την επιστημονική επιμέλεια έγραψα το πρώτο κεφάλαιο με τίτλο: «Πολιτικές εναρμόνισης της εργασίας με την οικογένεια και τα παιδιά στην Ελλάδα και διεθνώς».

Η δεύτερη έρευνα έχει τίτλο «*Διαμόρφωση πρότασης για ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης των υπηρεσιών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας στην Ελλάδα και ποιοτική εκτίμηση της ποιότητας και της επάρκειας των υπηρεσιών πρωτοβάθμιας υγείας στην Ελλάδα»*, έγραψα το πρώτο κεφάλαιο με τίτλο *«Μέθοδοι έρευνας και τεχνικές αξιολόγησης των υπηρεσιών υγείας»* και από κοινού με τον κο Χ. Οικονόμου το τέταρτο κεφάλαιο με τίτλο *«Ποιοτική Εκτίμηση της ποιότητας και της επάρκειας των υπηρεσιών υγείας στην Ελλάδα»*.

Επίσης διεξήγαγα κι έχει ήδη δημοσιευτεί μία μελέτη με τίτλο «Διαρθρωτικά χαρακτηριστικά και τάσεις εξέλιξης στη χρήση των υπηρεσιών πρωτοβάθμιας υγείας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ» η οποία δημοσιεύτηκε το 2011.

Μετά την ολοκλήρωση της Διδακτορικής Διατριβής

2007-2008 Υπεύθυνος έρευνας και βασικός ερευνητής στην έρευνα πεδίου με τίτλο: «Ελλάδα- Ενεργός γήρανση και ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας: Αξιολόγηση της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση». Η έρευνα χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Νο VP/2006/01)

2007 Υπεύθυνος Έρευνας στην έρευνα του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ με τίτλο: «Διερεύνηση του κοινωνικού και Παιδαγωγικού ρόλου του Ολοήμερου Σχολείου»

2002-7 Βασικός Ερευνητής στην έρευνα αξιολόγησης των προγραμμάτων των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ με τίτλο: «Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης Η περίπτωση των Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων στους Νομούς Άρτας, Θεσπρωτίας, Πρεβέζης, Λαρίσης και Φθιώτιδας

2003 Ερευνητής στην έρευνα του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ με θέμα: «Ο κοινωνικός ρόλος του Ολοήμερου Σχολείου στην Ελλάδα».

Πριν την ολοκλήρωση της Διδακτορικής Διατριβής

1999-2001. Μελετητής στην μελέτη του Cedefop με θέμα: «Σενάρια και

στρατηγικές για την Επαγγελματική Κατάρτιση στην Ευρώπη».

1998-99 Ερευνητής στην έρευνα του Παν. Κρήτης και του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ με θέμα: « Ανάγκες συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και κίνητρα ενδιαφερομένων».

1996-98 Βασικός Μελετητής στη μελέτη του Hans-Stiftung Boeckler (Πρόγραμμα Leonardo- Valid) με θέμα: «Πιστοποίηση και Αναγνώριση της Κατάρτισης. Ο ρόλος της συλλογικής Διαπραγμάτευσης».

1996 Βασικός Ερευνητής στην Έρευνα Πεδίου του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ με θέμα: «Η δια βίου Κατάρτιση στην Ελλάδα»

1994-95 Μέλος της ερευνητικής ομάδας του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για τη Βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης (Ιδρυμα του Δουβλίνου) με θέμα: «Ο ρόλος των Εταιρικών Σχέσεων στην Προώθηση της Κοινωνικής Συνοχής: Εθνική Έκθεση για την Ελλάδα».

1992 Ερευνητής στην Έρευνα του TASK – FORCE με θέμα: «Εκπαίδευση-Κατάρτιση στον Κλάδο των Τροφίμων-Ποτών».

1992 Βοηθός Ερευνητής στην Έρευνα του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ με θέμα: «Ελληνική Κλωστγ/γία –Ένδυση και Ανάγκες σε Εκπαίδευση».

1990 Βοηθός Ερευνητής στην Έρευνα του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ με θέμα: «Νέες μορφές αμοιβών και απασχόλησης στην Ελλάδα»

7. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΣΥΝΕΔΡΙΑ-ΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ-ΗΜΕΡΙΔΩΝ

1. Επιστημονική Ανακοίνωση στο 10ο Διετές Διεθνές Συνέδριο της επιστημονικής Εταιρίας European Evaluation Society με θέμα “Evidence based policy and evaluation of primary health services by valorizing administrative records. The case of the Insurance Fund IKA-ETAM/Greece”(EES12-0018). Ελσίνκι Φιλανδίας 3-5 Οκτώβρη 2012
2. Συμμετοχή στη Διημερίδα του ΠΜΣ του Πανεπιστημίου του Αιγαίου, Τμήμα Κοινωνιολογίας και Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής και ΚΕΚΜΟΚΟΠ, με τίτλο Έρευνα για την Τοπική Ανάπτυξη και την Κοινωνική Συνοχή». Συμμετοχή με εισήγηση με θέμα «Απορύθμιση ή επαναρύθμιση της αγοράς εργασίας; Η περίπτωση των επαγγελματικών περιγραμμάτων και του ρόλου

τους στη σύνδεση της εκπαίδευσης με την απασχόληση». Μυτιλήνη, 2-3 Ιουνίου του 2011.

3. Μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής του 4ου Διεθνούς Συνεδρίου της Επιστημονικής Εταιρίας Κοινωνικής Πολιτικής με θέμα: «Ο ρόλος της Κοινωνικής Πολιτικής σήμερα: κριτικές προσεγγίσεις και προκλήσεις». 9-11 Νοέμβρη 2011 Πάντειο Πανεπιστήμιο.
4. Μέλος της Οργανωτικής Επιτροπής του 4ου Διεθνούς Συνεδρίου της Επιστημονικής Εταιρίας Κοινωνικής Πολιτικής με θέμα: «Ο ρόλος της Κοινωνικής Πολιτικής σήμερα: κριτικές προσεγγίσεις και προκλήσεις». 9-11 Νοέμβρη 2011 Πάντειο Πανεπιστήμιο .

8. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΤΡΙΜΕΛΕΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

Συμμετοχή ως μέλος στην τριμελή επιτροπή παρακολούθησης του διδακτορικού της Αικατερίνης Ντάφλου με θέμα «Η αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνίας από την Τοπική Αυτοδιοίκηση στις εφαρμογές της κοινωνικής πολιτικής. Το παράδειγμα εφαρμογής σε δήμους των περιφερειών Ηπείρου και Αττικής", Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, επιβλέπων Αντώνης Μωϋσίδης .

Συμμετοχή ως μέλος στην τριμελή επιτροπή παρακολούθησης του διδακτορικού του Χρήστου Τσιλίκη με θέμα «Από τις κοινωνικές υπηρεσίες στις κοινωνικές επιχειρήσεις: Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων με σκοπό την ένταξη στην αγορά εργασίας και την κοινωνική ενσωμάτωση ευπαθών κοινωνικών ομάδων», Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, επιβλέπων Αντώνης Μωϋσίδης.

Συμμετοχή ως μέλος στην τριμελή επιτροπή παρακολούθησης του διδακτορικού της Ευφροσύνης Μαλεκάκη με θέμα « Πρόσβαση και χρήση των υπηρεσιών βρεφονηπιακής φροντίδας από εργαζόμενες μετανάστριες μητέρες: η περίπτωση των μισθωτών και αυτοαπασχολούμενων οικιακών εργατριών στην περίπτωση της Αττικής», Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, επιβλέπων Ιορδάνης Ψημμένος..

9. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ

- Μέλος του δικτύου HOPES (How to Progress European Solidarity)
- Μέλος της επιστημονικής εταιρίας European Evaluation Society
- Μέλος της Επιστημονικής Εταιρείας Κοινωνικής Πολιτικής
- Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΕΚΠ, από το 2010- σήμερα.

10. ΑΛΛΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

-Περιοδική συνεργασία με τη μορφή άρθρων και συνεντεύξεων με τις εφημερίδες, «Αυγή», «Καθημερινή» και «il Manifesto».

-Συνεντεύξεις σε ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς «Στο κόκκινο», «Real FM» , "Αθήνα 9,84», «ΑΝΤ1», «Mega», "ΝΕΤ" για θέματα κοινωνικής πολιτικής και κοινωνικής προστασίας.

- Ομιλίες για την Κοινωνική πολιτική και το κράτος ευημερίας σε εκδηλώσεις των φοιτητών του Παντείου Πανεπιστημίου.

-Περιστασιακός συνεργάτης του Ευρωπαϊκού Κέντρου Επαγγελματικής Κατάρτισης(Cedefop).

-Μέλος του μετώπου αλληλεγγύης του Ιατρικού Συλλόγου Αθηνών.

11. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ- ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

Μετά την εκλογή μου στη θέση του Λέκτορα με γνωστικό Αντικείμενο: Κοινωνική Διοίκηση και Αξιολόγηση προγραμμάτων Κοινωνικής Πολιτικής

2012 Dimoulas K. "Evidence based policy and evaluation of primary health services by valorizing administrative records:The case of the Insurance Fund IKA-ETAM/Greece" (EES12-0018) full paper. 10TH Biennial Conference of the European Evaluation Society Helsinki-Finland 3-5 October 2012. Stand 5: Evaluation in Government and in Organization.

http://www.europeanevaluation.org/member-area/10th-ees-biennial-conference-materials/full-papers.htm

Το κείμενο δημοσιεύεται στην ηλεκτρονική σελίδα της European Evaluation Society και αποτελεί την ανακοίνωση που έγινε στο 10^{ο} Διετές Διεθνές Συνέδριο Αξιολόγησης που έγινε στο Ελσίνκι της Φιλανδίας στις 3-5 Οκτώβρη του 2012. Στη συγκεκριμένη εργασία αναλύεται η σχέση της αξιολόγησης με την επικρατούσα άποψη περί

«τεκμηριωμένης πολιτικής» (Evidence Based Policy) και καταδεικνύεται η δυνατότητα αξιοποίησης των στοιχείων που καταγράφονται στις περιοδικές αναφορές επιδόσεων των δημοσίων οργανισμών. Ταυτόχρονα ασκείται κριτική στον τρόπο που αντιλαμβάνεται την αξιολόγηση ο κριτικός ρεαλισμός, ο οποίος στην επικρατούσα εκδοχή του παραβλέπει την επίδραση της ιστορικής διάστασης κατά την ανάλυση του πλαισίου εφαρμογής των προγραμμάτων.

Εφαρμόζοντας την παραπάνω οπτική στην περίπτωση του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ η εργασία καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η χρήση των διοικητικών καταγραφών για την κατασκευή δεικτών προκειμένου να καταδειχτούν οι δομικού χαρακτήρα τάσεις στην επίδοση των δημόσιων οργανισμών είναι εύχρηστη, χαμηλού κόστους και ταχείας απόδοσης πηγή πληροφόρησης αναφορικά με την αξιολόγηση των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής. Ωστόσο, η ερμηνευτική δύναμη των διοικητικών καταγραφών είναι περιορισμένη εξαιτίας των συχνών αλλαγών στους ορισμούς και στη μέθοδο καταγραφής των στοιχείων. Αυτό το μειονέκτημα αντισταθμίζεται από την δυνατότητα αποτύπωσης της ιστορικής διάστασης των κοινωνικών προβλημάτων και των τάσεών τους.

Αν αξιοποιηθούν κατάλληλα, οι διοικητικές καταγραφές διαφωτίζουν τα χαρακτηριστικά των εγκαθιδρυμένων μηχανισμών που περιορίζουν την ικανότητα των δράσεων των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής να κινητοποιούν αντι-μηχανισμούς μεταρρύθμισης της επικρατούσας κατάστασης. Επίσης, επιτρέπουν τον προσδιορισμό εκείνων των δυναμικών καταστάσεων που παγιώνονται από τις διοικητικές και οργανωτικές δραστηριότητες των οργανισμών και εμποδίζουν την αποτελεσματικότητα των καινοτόμων ή μεταρρυθμιστικών πολιτικών.

Τέλος, οι διοικητικές καταγραφές δεν παρέχουν επαρκείς πληροφορίες για να απαντηθεί το ερώτημα: “ποιες δράσεις κινητοποιούν συγκεκριμένους μηχανισμούς με τη χρήση συγκεκριμένων παραμέτρων του πλαισίου εφαρμογής τους”. Η χρήση των διοικητικών καταγραφών δεν αποτυπώνει τον τρόπο που λειτουργούν οι τρέχουσες δραστηριότητες των προγραμμάτων. Αυτές μιλάνε για το σήμερα και το μεσοπρόθεσμο μέλλον μέσω της ανάδειξης των υπό-ρρητων δυναμικών που οριοθετούν τις ενδεχόμενες επιπτώσεις τους.

2012 Fouskas V.& Dimoulas C., 2012, (editorial)“The Greek workshop of debt and the Failure of the European Project,”**,** *Journal of Balkan and Near Eastern Studies* Vol.14, n.1 pp.1-31.

Στο άρθρο ερευνάται ο τρόπος με τον οποίο η κρίση χρέους στην Ελλάδα συνδέεται με τις ευρύτερες τάσεις αποδιάρθρωσης του Ευρωπαϊκού οικοδομήματος μετά την έναρξη της χρηματοπιστωτικής κρίσης που πλήττει το δυτικό κόσμο από το καλοκαίρι του 2007.

Σε διάσταση από τις άλλες εργασίες που επικεντρώνονται στην κρίση χρέους εδώ υποστηρίζεται ότι τα αίτια της δεν είναι τεχνικής φύσεως ούτε περιορίζονται στην οικονομική δομή της ελληνικής κοινωνίας. Αυτά συναρτώνται άμεσα με τις σχέσεις που έχουν οι διεθνείς πολιτικές και οικονομικές ελίτ με το χρηματοπιστωτικό τομέα και το μεσολαβητικό ρόλο της μεταπρατικής άρχουσας ελληνικής ελίτ.

Πιο συγκεκριμένα, ότι οι δύο κυρίαρχες απόψεις για την κρίση χρέους στην Ελλάδα, προσεγγίζουν αποσπασματικά τα αίτια του προβλήματος. Η πρώτη άποψη αποδίδει τα κρατικά ελλείμματα πρωτίστως στη διαφθορά και τις πελατειακές πρακτικές του ελληνικού κομματικού συστήματος αλλά και την ανικανότητά του να συλλέξει φόρους. Ωστόσο, τα παραδείγματα της Ιαπωνίας και των ΗΠΑ όπου επίσης επικρατούν οι πελατειακές σχέσεις και η διαφθορά περιορίζουν σε μεγάλο βαθμό την ερμηνευτική δύναμη του παραπάνω επιχειρήματος. Η δεύτερη, ευρέως διαδεδομένη άποψη, αποδίδει την κρίση χρέους στις στρατηγικές των διεθνών κερδοσκοπικών κεφαλαίων που όμως δεν αρκούν για να εξηγήσουν το βάθος και την έκταση της ύφεσης.

Τα εμπειρικά δεδομένα μας δείχνουν ότι από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 και μετά, στην ελληνική κοινωνία κυριάρχησαν τα αστικά κομπραδόρικα κοινωνικά στρώματα που λειτουργούν και αντλούν οικονομικό κέρδος και πολιτική επιρροή χάρη στις υπηρεσίες μεσιτείας που προσφέρουν στα διεθνή χρηματοπιστωτικά συμφέροντα. Αυτό επιτυγχάνεται με τη διαμεσολάβηση του εγχώριου τραπεζικού τομέα και τις ιδιόμορφες σχέσεις του με τις υπεράκτιες εταιρίες και το ελληνικό κράτος που υποσκάπτουν την παραγωγική ικανότητα των παραδοσιακών μεταποιητικών δραστηριοτήτων στους κλάδους της κλωστοϋφαντουργίας και των τροφίμων- ποτών και μεγεθύνουν τα μεταπρατικά μικρομεσαία στρώματα προκειμένου να διατηρήσουν την ηγεμονική τους θέση. Από αυτή την άποψη, η Ελλάδα δεν αποτελεί εξαιρετική περίπτωση αλλά την εθνική εκδοχή της Κεϋνσιανής οικονομικής πολιτικής που στηρίζεται κυρίως στην τιμή της ιδιοκτησίας (asset-price Keynensianism) και το καταναλωτικό ντελίριο που αυτή τροφοδότησε από τα μέσα του 1990 και μέχρι το καλοκαίρι του 2007.

Πρόκειται για μία ανάλυση που εστιάζει αφενός στη σχέση των κοινωνικών τάξεων με τη κρίση και αφετέρου στον τρόπο που τα συμφέροντά αυτών των τάξεων ενσωματώνονται στο διεθνή καταμερισμό της εργασίας και διαπλέκονται με τα διεθνή χρηματοπιστωτικά συμφέροντα. Αυτού του είδους οι διαρθρωτικές αλληλεξαρτήσεις δεν αναδεικνύονται από τις αναλύσεις της πολιτικής οικονομίας και μόνο χάρη στην ιστορική-δομική ανάλυση μπορούν διαφωτιστούν.

2012 Συμμετοχή στην ομάδα συγγραφής της Ετήσιας Έκθεσης του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ, *Η Ελληνική Οικονομία και η Απασχόληση*. Ετήσια έκθεση 2012(επιμ. Καθηγητής Ρομπόλης Σάββας) και πιο συγκριμένα συγγραφή του ΜΕΡΟΥΣ10 με τίτλο: «Δαπάνες και Παροχές Υγείας στην Ελλάδα» σελ.375-396.

Αυτό το κείμενο αποτελεί το 10ο μέρος μία ετήσιας Έκθεσης του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ με γενικό τίτλο: *Η Ελληνική Οικονομία και η Απασχόληση. Ετήσια Έκθεση 2012* και συνίσταται από την ποιοτική μετά- ανάλυση και σύνθεση των ευρημάτων πέντε επιμέρους μελετών της υγείας που διεξήχθησαν κατά το 2011 από το Παρατηρητήριο των Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων του ΙΝΕ/ΓΣΣΕ των οποίων ήμουν επιστημονικός υπεύθυνος.

Στη συγκεκριμένη εργασία διαπιστώνεται ότι τα υψηλά επίπεδα δαπανών υγείας στην Ελλάδα δεν συνδυάζονται με αναλόγου επιπέδου επιδόσεις αναφορικά με την κατάσταση της υγείας του πληθυσμού. Επίσης καταδεικνύεται ότι ο τρόπος με τον οποίο θεσπίστηκε ο ΕΟΠΥΥ και οι κανόνες που θεσμοθετήθηκαν για την παροχή υπηρεσιών πρωτοβάθμιας υγείας από μέρους του διέπονται από την επιλογή της «φτηνότερης πρακτικής» αντί της έως τότε επικρατούσας τάσης για την επιλογή της «καλύτερης πρακτικής».

Αποτέλεσμα του παραπάνω προσανατολισμού είναι η υποβάθμιση των παροχών υγείας προς τους ασφαλισμένων με αναμενόμενη την επιδείνωση της γενικής κατάστασης υγείας του ελληνικού πληθυσμού.

2012 Δημουλάς Κ.& Οικονόμου Χ., *Βασικές αντιλήψεις ,μοντέλα και μετασχηματισμοί του κράτους πρόνοιας με έμφαση στα συστήματα υγείας.* Εκπαιδευτικό υλικό συνδικαλιστικής εκπαίδευσης. Αθήνα, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ. Συγγραφή του πρώτου μέρους με τίτλο: «Βασικές αντιλήψεις για την κοινωνική πολιτική και το κράτος πρόνοιας»

Αυτό το δημοσίευμα είναι εκπαιδευτικό υλικό που εκπονήθηκε για λογαριασμό του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ προκειμένου να επιμορφωθούν τα περιφερειακά συνδικαλιστικά στελέχη για τα ζητήματα και τις βασικές αντιλήψεις που επικρατούν αναφορικά με τη σύγχρονη κοινωνική πολιτική και αποτελείται από δύο μέρη:

Στο πρώτο μέρος που γράφτηκε από εμένα, παρουσιάζεται συνοπτικά το περιεχόμενο της κοινωνικής πολιτικής και οι βασικές οπτικές αντιμετώπισης των κοινωνικών προβλημάτων, τα βασικά χαρακτηριστικά, οι λειτουργίες και οι στόχοι που επιδιώκονται με την κοινωνική πολιτική, τα βασικά μοντέλα και καθεστώτα κοινωνικής πολιτικής και οι κύριοι προβληματισμοί για την παγκοσμιοποίηση και τις επιπτώσεις της στην κοινωνική πολιτική.

Στο δεύτερο μέρος που γράφτηκε από τον Χαράλαμπο Οικονόμο (Επικ. Καθηγητή του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου) παρουσιάζεται η έννοια του συστήματος υγείας ως βασικού πυλώνα άσκησης της κοινωνικής πολιτικής, αναλύονται ο ρόλος και οι λειτουργίες του. Επίσης παρουσιάζονται οι Κοινοτικοί και οι εθνικοί θεσμοί που επιδρούν και προσδιορίζουν τις εθνικές πολιτικές υγείας δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στο ελληνικό σύστημα υγείας.

Αναλυτικότερα στο πρώτο μέρος που αποτελεί τη συνεισφορά μου στο συγκεκριμένο δημοσίευμα παρουσιάζονται το περιεχόμενο της κοινωνικής πολιτικής και οι βασικές οπτικές αντιμετώπισης των κοινωνικών προβλημάτων, περιγράφονται συνοπτικά τα βασικά χαρακτηριστικά, οι λειτουργίες και οι στόχοι που επιδιώκονται με την κοινωνική πολιτική και καταδεικνύονται τα βασικά στοιχεία που συνθέτουν την ατομοκεντρική και τη συλλογική αντίληψη για την κοινωνική πολιτική.

Επίσης παρουσιάζονται τα βασικά μοντέλα κοινωνικής πολιτικής, οι ομοιότητες και οι διαφορές μεταξύ τους, καθώς και οι επικρατούσες αντιλήψεις γύρω από την ταξινόμηση των διαφορετικών χωρών σε καθεστώτα κράτους πρόνοιας και σε καθεστώτα κοινωνικής πολιτικής.

Τέλος, καταγράφονται οι βασικοί προβληματισμοί για την παγκοσμιοποίηση και τις επιπτώσεις της στην κοινωνική πολιτική, με ιδιαίτερη έμφαση στη ρητορική περί ευέλικτης εργασίας και τις συνακόλουθες προτάσεις κοινωνικής πολιτικής που επικεντρώνονται στην ενδυνάμωση των ατόμων και των κοινοτήτων μέσω της κοινωνικής δικτύωσης.

2011 Δημουλάς Κ., 2011, *Διαρθρωτικά χαρακτηριστικά και τάσεις εξέλιξης στη χρήση των υπηρεσιών πρωτοβάθμιας υγείας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ: Μια απόπειρα*

αξιολόγησης, Αθήνα, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ.

Το συγκεκριμένο κείμενο είναι το αποτέλεσμα μελέτης που καταγράφει και αναλύει τα ποσοτικά δεδομένα των υπηρεσιών υγείας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ από το 1999 έως το2009.

Ταξινομώντας σε χρονική σειρά τα διαθέσιμα στοιχεία για τους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα, τους άμεσα ασφαλισμένους, τους δικαιούχους περίθαλψης, τις ιατρικές επισκέψεις, τις συνταγές και τις εργαστηριακές εξετάσεις, παρουσιάζεται και αναλύεται η ετήσια εξέλιξή τους ανά γεωγραφική περιφέρεια και καταδεικνύονται με τη χρήση δεικτών εκτίμησης των επιδόσεων τα χαρακτηριστικά, οι διαρθρωτικές αδυναμίες και οι τάσεις εξέλιξης των παραπάνω μεγεθών.

Τα βασικά συμπεράσματα της μελέτης αναφέρονται στη διαχρονική υποβάθμιση της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας προς τους μισθωτούς και τους συνταξιούχους, τη ραγδαία αύξηση του αριθμού των συνταγών και των εργαστηριακών εξετάσεων ανά άμεσα ασφαλισμένο, ανά δικαιούχο περίθαλψης και συνολικά καθώς και στην αστάθεια που χαρακτηρίζει τα επίπεδα παροχής ιατρικών υπηρεσιών τόσο στο σύνολο της χώρας όσο και στις περισσότερες γεωγραφικές περιφέρειές.

Επίσης τονίζεται ότι οι αδυναμίες των υπηρεσιών πρωτοβάθμιας υγείας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν με παρεμβάσεις εξορθολογισμού συγκυριακού χαρακτήρα αλλά με ευρύτερες δομικές αλλαγές στη σχέση του ιατρικού προσωπικού με τους ασθενείς. Κάτι τέτοιο προϋποθέτει την αναβάθμιση των σχέσεων εργασίας και των αμοιβών του προσωπικού και τη δημιουργία σχέσεων εμπιστοσύνης με τους ασθενείς με μέτρα όπως είναι η καθιέρωση του οικογενειακού γιατρού, η ετήσια κατά ασφαλισμένο αμοιβή του ιατρικού προσωπικού, η συστηματική παρακολούθηση όχι μόνο των επιδόσεων αλλά και των αποτελεσμάτων που επιφέρουν οι ιατρικές πράξεις, η ανάπτυξη της προληπτικής ιατρικής κ.ά.

Επιπρόσθετα, προϋποθέτουν την ανάπτυξη ενός εξελιγμένου διοικητικού μηχανισμού με βάση τα σύγχρονα πρότυπα διοίκησης που στηρίζονται στη συστηματική παρακολούθηση και αξιολόγηση τόσο της ποσότητας όσο και της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας και τη θέσπιση «ζωνών προτεραιότητας» με βάση την εξέλιξη συγκεκριμένων δεικτών παρακολούθησης των επιδόσεων και των αποτελεσμάτων των υπηρεσιών υγείας.

2010 Δημουλάς Κων/νος, «Προβλήματα και προοπτικές της αναγνώρισης και πιστοποίησης της Διά Βίου Μάθησης στην Ελλάδα», στο Καραλής Θανάσης(Επιμ), *Δια Βίου Μάθηση και Πιστοποίηση,* Αθήνα, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ

Το συγκεκριμένο κείμενο είναι το τρίτο κεφάλαιο του συλλογικού τόμου που εκδόθηκε από το Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ με γενικό τίτλο « *Δια βίου μάθηση και πιστοποίηση»* και αποτελεί εμπλουτισμένη εκδοχή της εισήγησης που έγινε στο διεθνές συνέδριο του διακρατικού προγράμματος PROGRESS- «Δράσεις αμοιβαίας μάθησης για την αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο δυναμικό».

Σ΄ αυτή την εργασία υποστηρίζεται ότι ο διάλογος για την πιστοποίηση και την αναγνώριση της δια βίου μάθησης στην Ελλάδα θα πρέπει να εκκινήσει από τρεις βασικές διαπιστώσεις: Η πρώτη διαπίστωση αναφέρεται στην αναγνώριση της διάκρισης μεταξύ της ακαδημαϊκής και της επαγγελματικής αναγνώρισης αφού αυτά τα δύο πλαίσια συνδέονται και επικοινωνούν αλλά σαφέστατα συνιστούν δύο διακριτές περιοχές.

Η δεύτερη διαπίστωση επικεντρώνεται την ανάγκη εκτόπισης της διάκρισης μεταξύ των συστημάτων που βασίζονται στις εισροές και των συστημάτων που βασίζονται στις εκροές της εκπαίδευσης, μία πλασματική διάκριση αφού δεν εντοπίζονται συστήματα πιστοποίησης που εντάσσονται αμιγώς στη μία ή την άλλη εκ των δύο περιπτώσεων. Η Τρίτη διαπίστωση αφορά στην οροθέτηση της πιστοποίησης όχι ως μία αμιγώς τεχνική διαδικασία που συνδέεται με τη δυνατότητα των ατόμων να έχουν πρόσβαση στην εργασία ή σε καλύτερες αμοιβές, αλλά ως μία κοινωνική πρακτική που διαμορφώνει και εγκαθιδρύει κοινωνικές και επαγγελματικές ταυτότητες.

Στη βάση των παραπάνω διαπιστώσεων διατυπώνονται συγκεκριμένες προτάσεις πολιτικής που εστιάζουν στη συμπλήρωση των υφισταμένων συστημάτων πιστοποίησης και αναγνώρισης των προσόντων και όχι στην ριζική εκθεμελίωσή τους όπως επιδιώκεται από τα νέα επιχειρηματικά συμφέροντα τα οποία επενδύουν στην πιστοποίηση των επαγγελματικών προσόντων και των αποτελεσμάτων της δια βίου μάθησης αντιμετωπίζοντάς την, κυρίως, ως αντικείμενο επιχειρηματικής δράσης

2010 Δημουλάς Κ., Ρομπόλης Σ., «Η επαγγελματική κατάρτιση στην Ελλάδα, οι κοινωνικές εταιρικές σχέσεις και ο ρόλος των κοινωνικών συνομιλητών» στο Παπαδάκης Ν., Σπυριδάκης Μ., (Επιμ.) 2010, *Αγορά Εργασίας, Κατάρτιση, Δια Βίου Μάθηση και Απασχόληση,* Εκδόσεις Ι. Σιδέρη, Αθήνα, σ. 69-102.

Το συγκεκριμένο δημοσίευμα αποτελεί το δεύτερο κεφάλαιο μίας συλλογικής έκδοσης για την αγορά εργασίας την κατάρτιση τη δια βίου μάθηση και την απασχόληση και επικεντρώνεται στο ρόλο των εταιρικών σχέσεων και των άλλων μορφών διαβούλευσης και συνεργασίας των κρατικών φορέων με τους κοινωνικούς συνομιλητές με απώτερο σκοπό ενδυνάμωση της σχέσης της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας.

Πιο συγκεκριμένα, υποστηρίζεται ότι η επίσημη πολιτική επιδιώκει τα συστήματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα των αγορών εργασίας όπως αυτά διαμορφώνονται από τις τεχνολογικές, τις κοινωνικές και τις οικονομικές αλλαγές, εκτός των άλλων και μέσω των εταιρικών σχέσεων. Σ' αυτό το πλαίσιο αναζητούνται νέα σχήματα διαχείρισης της επαγγελματικής εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης με την κινητοποίηση δικτύων τοπικού χαρακτήρα με τη μορφή της εταιρικής σχέσης.

Στην αντίληψη των κοινωνικών εταιρικών σχέσεων οι κοινωνικοί συνομιλητές αντιμετωπίζονται ως εταίροι στο πλαίσιο ενός πλουραλιστικού μοντέλου διαμόρφωσης και εφαρμογής των αποφάσεων για την εκπαίδευση, όπου από κοινού με τις ατομικές επιχειρήσεις, την τοπική αυτοδιοίκηση, τις οργανώσεις των γονέων και τις μη κυβερνητικές οργανώσεις εγκαλούνται να λειτουργήσουν ως πληροφοριοδότες αναφορικά με τις αναγκαίες αναπροσαρμογές των εκπαιδευτικών υπηρεσιών και την ποιότητάς τους, ως κομιστές ιδιαίτερων συμφερόντων και ως μεσολαβητές μεταξύ των φορέων της κοινωνίας, της οικονομίας και του εκπαιδευτικού συστήματος αίροντας την αντιπροσώπευση σε τριμερή βάση αλλά και τον πρωταρχικό ρόλο του κράτους στη χάραξη των εκπαιδευτικών προτεραιοτήτων. Αντίθετα, στο πεδίο της επαγγελματικής κατάρτισης όπου επιδιώκεται κυρίως η καλλιέργεια επαγγελματικών γνώσεων και επαγγελματικών δεξιοτήτων ο ρόλος τους είναι πρωταγωνιστικός. Αυτό συμβαίνει επειδή η επαγγελματική κατάρτιση λειτουργεί ως παράμετρος ρύθμισης των ροών στην αγορά εργασίας ενώ η εκπαίδευση, παρά τις όποιες προσμίξεις επαγγελματοποίησης και απασχολησιμότητας που έχουν διεισδύσει στις λειτουργίες της, αναφέρεται κυρίως στην εκμάθηση κοινωνικών ρόλων. Έτσι θα λέγαμε ότι ο ρόλος των κοινωνικών συνομιλητών στην εκπαίδευση εμφανίζει μία διακύμανση ανάλογα με το αν αυτοί

λειτουργούν ως μεταβιβαστές των όσων συντελούνται στην παραγωγική διαδικασία ή ως ρυθμιστές της προσφοράς και της ζήτησης εργασίας.

Ειδικότερα στην Ελλάδα από τα τέλη της δεκαετίας του 1980 και μέχρι σήμερα, η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα, επενδύθηκαν με θεσμούς συμμετοχής των κοινωνικών συνομιλητών στη διαμόρφωση και λήψη των αποφάσεων που σχετίζονται με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας σε γνώσεις και δεξιότητες, την κατανομή των διαθέσιμων πόρων, το περιεχόμενο εκπαίδευσης και την αξιολόγηση και πιστοποίηση των αποτελεσμάτων της. Αυτές οι διεργασίες συντελούνται στο πλαίσιο της ενίσχυσης του ρόλου της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης ως μηχανισμών υποστήριξης της κινητικότητας των εργαζομένων με σκοπό τη διευκόλυνση των αναδιαρθρώσεων της οικονομίας και των επιχειρήσεων.

Στην παρούσα εργασία ο ρόλος των κοινωνικών συνομιλητών ως εταίρων στ πεδίο της επαγγελματικής κατάρτισης στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται ως περιορισμένος. Παρά τις διακηρύξεις των εκάστοτε κυβερνητικών αξιωματούχων για τον κρίσιμο ρόλο στο θεσμικό επίπεδο λειτουργούν ως πληροφοριοδότες των κρατικών μηχανισμών και εκφραστές γνώμης παρά ως εταίροι και συνεργάτες.

Ειδικότερα στο σκέλος της διάγνωσης των αναγκών εκπαίδευσης και κατάρτισης και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της κατάρτισης ο ρόλος των κοινωνικών συνομιλητών περιορίζεται στην περιστασιακή έκφραση γνώμης ενώ στο σχεδιασμό την εφαρμογή και την πιστοποίηση των προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης ο ρόλος τους εμφανίζεται περισσότερο σημαντικός καθώς έχουν θεσπιστεί και λειτουργούν με μία τακτικότητα θεσμοί συμμετοχής των κοινωνικών συνομιλητών όπου εφαρμόζονται διαδικασίες διαβούλευσης πριν τη λήψη των αποφάσεων από την πολιτεία.

Επίσης υποστηρίζεται ότι ένα άλλο σημαντικό σημείο είναι το συγκεντρωτικό μοντέλο θέσπισης και εφαρμογής των κοινωνικών εταιρικών σχέσεων. Στις περισσότερες περιπτώσεις αυτές θεσπίζονται με νόμο ή υπουργική απόφαση και δεν είναι μία από τη βάση - προς - τα πάνω διαδικασία.

Οι κύριες δομές των κοινωνικών εταιρικών σχέσεων είναι ειδικές και επιμέρους επιτροπές οι οποίες θεσπίζονται και λειτουργούν στο πλαίσιο επιτελικών οργανισμών στο πεδίο της κατάρτισης. Αυτές συνήθως εκφέρουν γνώμη και προτείνουν μέτρα και πολιτικές αλλά το βάρος των απόψεών τους δεν είναι καθοριστικό, ούτε συνδιαμορφώνουν με το κράτος τις αποφάσεις γι' αυτά. Πολλές φορές, οι κοινωνικοί συνομιλητές συμφωνούν σε διάφορα μέτρα και παρεμβάσεις που θεωρούν αναγκαίες

για τη βελτίωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ελλάδα, αλλά αυτές ακυρώνονται στην πράξη (π.χ.Επιχειρησιακό πρόγραμμα του ΛΑΕΚ, Ενιαίο σύστημα πιστοποίησης των επαγγελματικών προσόντων , γνώσεων και δεξιοτήτων), εξαιτίας της αδυναμίας τους να επιβάλλουν τις απόψεις τους στην εκάστοτε κυβέρνηση Έτσι, οι κοινωνικοί συνομιλητές αναλαμβάνουν ευθύνες χωρίς ταυτόχρονα να διαθέτουν εξίσου δικαιώματα στο πεδίο της κατάρτισης.

2010 Δημουλάς Κ., «Τα Δίκτυα ως Εργαλεία Παρέμβασης των Συνδικάτων», *Ενημέρωση* τ. 172, σ.10-17.

Το συγκεκριμένο κείμενο δημοσιεύτηκε στο μηνιαίο περιοδικό του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ «ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ» και διερευνά τη σχέση των πολιτικών που αναφέρονται στη δικτύωση των συνδικάτων με τις παραδοσιακές πολιτικές κοινωνικών και πολιτικών συμμαχιών.

Αρχικά αναλύονται τα βασικά χαρακτηριστικά των δικτύων των οργανώσεων (δομή, μέλη, είδη επαφών, πόροι, στρατηγικές) και στη συνέχεια συγκρίνονται με τα χαρακτηριστικά άλλων μορφών άσκησης πολιτικής από μέρους των οργανώσεων(εταιρικές σχέσεις, συμμαχίες, συνασπισμοί, συμπράξεις) με έμφαση στην επίδρασή τους στην αποτελεσματικότητα της συνδικαλιστικής δράσης.

Τέλος διαπιστώνεται ότι η παρεμβατική ικανότητα των συνδικάτων είναι περισσότερο αποτελεσματική όταν επιδιώκεται μέσω συνασπισμών και συμμαχιών.

Μετά την ολοκλήρωση της Διδακτορικής Διατριβής

2008 Δημουλάς Κ.,(επιμέλεια και συγγραφή ενός κεφαλαίου), «Συστήματα πιστοποίησης των επαγγελματικών προσόντων –επαγγέλματα και δια βίου μάθηση», Εκπαιδευτικό Υλικό Συνδικαλιστικής Εκπαίδευσης, Αθήνα, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ.

Αυτό το δημοσίευμα αποτελεί το εκπαιδευτικό υλικό που εκπονήθηκε με σκοπό την επιμόρφωση συνδικαλιστικών στελεχών στα συστήματα πιστοποίησης των επαγγελματικών προσόντων για λογαριασμό του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ.

Στη συγκεκριμένη εργασία είχα την επιστημονική ευθύνη και έγραψα το τρίτο κεφάλαιο το οποίο περιγράφει και αναλύει τα βασικά χαρακτηριστικά της πολιτικής που ακολουθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση για την ενίσχυση της επαγγελματικής και γεωγραφικής κινητικότητας των εργαζομένων καθώς και τα βασικά εργαλεία πολιτικής που εφαρμόζονται για τον παραπάνω σκοπό. Πιο συγκεκριμένα αναλύεται το περιεχόμενο, η χρηστική διάσταση και οι περιορισμοί του «Συμπληρώματος Πιστοποιητικού» του «Ευρωπαϊκού Βιογραφικού

Σημειώματος», των «Εθνικών Κέντρων Αναφοράς για τα Επαγγελματικά Προσόντα» και το «Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων και Μεταφοράς Πιστωτικών Μονάδων στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση» (ECVET) καθώς και οι τρόποι με τους οποίους αυτά τα εργαλεία μπορούν να λειτουργήσουν στο πλαίσιο των Επαγγελματικών Περιγραμμάτων και του Εθνικού Συστήματος Πιστοποίησης των Επαγγελματικών Προσόντων.

2008 Δημουλάς Κ., «Πιστοποίηση των επαγγελματικών προσόντων και δια βίου μάθηση». *Εκπαίδευση Ενηλίκων,* τ.14, σελ.3-9.

Στο συγκεκριμένο δημοσίευμα παρουσιάζονται οι κύριες απόψεις της επιχειρηματολογίας αμφισβήτησης των εγκαθιδρυμένων μοντέλων πιστοποίησης των επαγγελματικών προσόντων με αναφορά στη δια βίου μάθηση και τις σύγχρονες τάσεις επαγγελματικής και γεωγραφικής κινητικότητας.

Υπό το πρίσμα της δια βίου μάθησης αναλύεται οι κατεύθυνση και οι ενδεχόμενες επιπτώσεις των προτεινόμενων αναθεωρήσεων των συστημάτων πιστοποίησης στη σχέση του συστήματος εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και πρωτίστως στην επαγγελματική και κοινωνική ταυτότητα των εργαζομένων.

2008 Δημουλάς Κ.- Μιχαλοπούλου Κ.*, Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης Η περίπτωση των Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων στους Νομούς Άρτας, Θεσπρωτίας, Πρεβέζης, Λαρίσης και Φθιώτιδας»,* ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, Αθήνα.

Στο συγκεκριμένο βιβλίο περιέχονται τα αποτελέσματα μίας μακροχρόνιας έρευνας η οποία διεξήχθη για λογαριασμό του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ προκειμένου να αξιολογηθούν τα αποτελέσματα των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης και πιο συγκεκριμένα των προγραμμάτων των *«Ολοκληρωμένων παρεμβάσεων κατά της ανεργίας»* στους νομούς Άρτας, Θεσπρωτίας, Πρεβέζης, Λαρίσης και Φθιώτιδας.

Η εφαρμογή προγραμμάτων ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης στην Ελλάδα, εμφανίστηκε στα μέσα της δεκαετίας του 1980 με την προτροπή και τη χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου. Αυτές οι πολιτικές αναφέρονται κυρίως στα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης των ανέργων και των εργαζομένων, σε προγράμματα επιδότησης των εργοδοτών για την απασχόληση ανέργων και στην επιδότηση των ανέργων για να δημιουργήσουν την δική τους ατομική επιχείρηση.

Από τα πρώτα βήματα εφαρμογής αυτών των μέτρων στην Ελλάδα εμφανίστηκαν και οι παρενέργειες που ήδη αναφέρονταν στη διεθνή βιβλιογραφία και εστιάζονται κυρίως στα φαινόμενα του εκτοπισμού ή της υποκατάστασης των μη

επιδοτούμενων ανέργων ή εργαζομένων. Επίσης εμφανίστηκαν διαστρεβλώσεις που συνδέονται με τον ελλιπή χαρακτήρα της κοινωνικής προστασίας στην Ελλάδα, όπως είναι η αντικατάσταση των επιδομάτων ανεργίας με τα επιδόματα που συνοδεύουν τις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, η αποσπασματική εφαρμογή των παρεμβάσεων και η μη έμπρακτη συμβολή τους στη μείωση της ανεργίας. Ως απάντηση σ' αυτά τα προβλήματα, από τα τέλη της δεκαετίας του 1990, προτάθηκε η προσέγγιση των Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων τη εφαρμογή και τα αποτελέσματα των οποίων αξιολογεί η συγκεκριμένη έρευνα εστιάζοντας στους νομούς Φθιώτιδας, Λαρίσης, Θεσπρωτίας, Άρτας και Πρεβέζης

Η έρευνα στην οποία αναφέρεται το συγκεκριμένο δημοσίευμα συγκρότησε τις υποθέσεις για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των συγκεκριμένων προγραμμάτων αντιμετωπίζοντάς τα ως προγράμματα απασχόλησης που επιδιώκουν τη συμπληρωματική και πλέον αποτελεσματική αξιοποίηση των διαφορετικών ενεργητικών μέτρων απασχόλησης στο πλαίσιο της εξατομικευμένης στήριξης και κινητοποίησης των ίδιων των ανέργων.

Με βάση αυτό το σκεπτικό, η έρευνά μας αναφέρεται στην αξιολόγηση των επιπτώσεων των προγραμμάτων των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων για τους ανέργους των συγκεκριμένων νομών στο μικροεπίπεδο δηλαδή στην απασχόληση των ατόμων στους οποίους αναφέρεται το πρόγραμμα και δεν μας απασχολούν παρά δευτερευόντως οι επιδράσεις τους στο μαρκοεπίπεδο δηλαδή στο επίπεδο του συνόλου της οικονομίας και της απασχόλησης στον κάθε νομό.

Αντικείμενο αξιολόγησης των αποτελεσμάτων των Προγραμμάτων των Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων ήταν κυρίως ο έλεγχος αποτελεσματικότητας της εφαρμογής του συστήματος των επιδοτήσεων ως μια ενεργητική πολιτική αντιμετώπισης των ζητημάτων της απασχόλησης και της ανεργίας. Για το σκοπό αυτό σχεδιάστηκαν τρεις εμπειρικές κοινωνικές διερευνήσεις αναφερόμενες στις κατηγορίες πληθυσμού που συμμετείχαν στα Προγράμματα των Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων, δηλαδή τους ανέργους που προσλήφθηκαν ως μισθωτοί από συγκεκριμένες επιχειρήσεις που επιδοτήθηκαν για αυτές τις θέσεις απασχόλησης (μισθωτούς και επιχειρήσεις) και τους ανέργους που αυτό-απασχολήθηκαν ως νέοι ελεύθεροι επαγγελματίες.

2007 Δημουλάς Κ.(επιμ), Οδηγός Ανάπτυξης Επαγγελματικών Περιγραμμάτων, Αθήνα, ΓΣΕΕ,ΣΕΒ,ΚΕΚ/ΓΣΕΒΕΕ,ΕΣΕΕ(κοινή έκδοση).

Η συγκεκριμένη εργασία είναι ένα χρηστικό εργαλείο με τη μορφή οδηγού για την ανάπτυξη επαγγελματικών περιγραμμάτων που ανταποκρίνονται στις Ευρωπαϊκές και Εθνικές Θεσμικές προδιαγραφές για την πιστοποίηση των επαγγελματικών προσόντων(γνώσεις, ικανότητες-δεξιότητες) που απορρέουν από την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση(πλην της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης). Εκπονήθηκε για λογαριασμό των ΓΣΕΕ, ΣΕΒ, ΚΕΚ-ΓΣΕΒΕΕ και ΕΣΕΕ και χρησιμοποιήθηκε από 202 ομάδες εργασίας για την κατάρτιση των πρώτων202 Επίσημα Πιστοποιημένων Εθνικών Επαγγελματικών Περιγραμμάτων. Υποδιαιρείται σε πέντε κεφάλαια:

Στο πρώτο κεφάλαιο αποσαφηνίζονται οι ορισμοί και δίνονται διευκρινήσεις για τις βασικές έννοιες και τους όρους του πλαισίου ανάπτυξης των επαγγελματικών περιγραμμάτων.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύονται τα επίπεδα ταξινόμησης των επαγγελμάτων καθώς και οι διεθνώς αναγνωρισμένοι τρόποι/μέθοδοι ταξινόμησής τους.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρατίθεται οι βασικοί ορισμοί των όρων που περιλαμβάνει το επαγγελματικό περίγραμμα(γνώσεις, δεξιότητες, ικανότητες) και τα επίπεδα της ανάλυσής τους(γενικές, ειδικές επαγγελματικές).

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται αναλυτικά οι μέθοδοι και τα εργαλεία συγκέντρωσης των απαιτούμενων πληροφοριών για την ανάπτυξη των επαγγελματικών περιγραμμάτων και στο πέμπτο κεφάλαιο διατυπώνονται συνοπτικά οι διαδικασίες διαμόρφωσης των επαγγελματικών περιγραμμάτων που ακολουθούν οι ομάδες έργου του κάθε περιγράμματος.

2007 Δημουλάς Κ. «Δια βίου μάθηση και μισθωτή εργασία» στο Χαραλάμπους Δ. (Επιμ), *Μεταπολίτευση και Εκπαιδευτική Πολιτική. Παρελθόν –παρόν-μέλλον,* Ελληνικά Γράμματα, σ.379-399.

Σ' αυτή την εργασία διερευνάται η σχέση των πολιτικών δια βίου μάθησης όπως αυτές αποτυπώνονται στα κείμενα πολιτικής των διεθνών οργανισμών με τις πολιτικές αναπαραγωγής και ενσωμάτωσης των μισθωτών στην Ελλάδα.

Η έννοια της δια βίου μάθησης όπως τουλάχιστον εμφανίζεται στα κείμενα πολιτικής της Ε.Ε. και των διεθνών οργανισμών (ΟΟΣΑ- Διεθνής Οργάνωση Εργασίας-Ουνέσκο) είναι μία **πολυδιάστατη έννοια** η οποία αναφέρεται στην εκπαιδευτική, την κοινωνική και την οικονομική πολιτική. Είναι επίσης μία **αρκετά ευρεία και εύπλαστη έννοια** καθώς συμπεριλαμβάνει τόσο τις τυπικές και μη-τυπικές διαδικασίες εκπαίδευσης και κατάρτισης όσο και τις άτυπες, ενώ διασπείρεται και καλύπτει μία

πληθώρα ειδικών αλλά και γενικών κατηγοριών του πληθυσμού. Βασική επιδίωξη της δια βίου μάθησης, όπως αυτή αποτυπώνεται στα κείμενα πολιτικής και τα προγράμματα εφαρμογής της, είναι η διασφάλιση της ικανότητας προσαρμογής του ανθρώπινου δυναμικού στις νέες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες που απαιτούνται στον συνεχώς μεταβαλλόμενο εργασιακό χώρο και περιλαμβάνει όλες τις δυνατές μορφές εκπαίδευσης, κατάρτισης και εν γένει μάθησης (γενική, τεχνική επαγγελματική, τυπική, μη-τυπική, άτυπη, αρχική, συνεχιζόμενη).

Στην εργασία μας υποστηρίζεται η άποψη ότι παρά τον αρχικό της προσανατολισμό προς ένα ανθρωπιστικό περιεχόμενο με βασική επιδίωξη την προσωπική ανάπτυξη του σύγχρονου ατόμου, η ανάδειξή της δια βίου μάθησης σε βασική παράμετρο για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών χωρών με βάση της προτεραιότητες της Συνόδου Κορυφής της Λισσαβόνας(2000), την υποβαθμίζει σε μία πολιτική υποκατάστασης των πολιτικών κοινωνικής προστασίας και διαχείρισης των προβλημάτων ανεργίας, φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Με βάση αυτή την οπτική η δια βίου μάθηση αντιμετωπίζεται ως μία πολιτική που στοχεύει, τόσο στην προετοιμασία των ανέργων για ένταξη – επανένταξη στην εργασιακή διαδικασία (κατασταλτική λειτουργία) όσο και στην άμβλυνση των αιτιών μείωσης της απασχόλησης (προληπτική λειτουργία), σε ένα άκρως ανταγωνιστικό περιβάλλον εξατομικευμένων οικονομικών και κοινωνικών σχέσεων.

Στην εργασία μας υποστηρίζεται, επίσης, ότι στην Ελλάδα, η στρατηγική της δια βίου μάθησης επισκιάστηκε από τις πολιτικές απασχολησιμότητας και διαχείρισης της ανεργίας με αποτέλεσμα να υποτάσσεται στα άμεσα προτάγματα της οικονομικής πολιτικής. Επιπλέον, το υφιστάμενο οικονομικό μοντέλο στηρίζεται κυρίως στο χαμηλό κόστος εργασίας και όχι στην ποιότητα των προϊόντων και των υπηρεσιών και δεν συνεισφέρει στην ανάδειξη της αξίας της γνώσης. Οι εφαρμοζόμενες πολιτικές για τη δια βίου μάθηση δεν στοχεύουν στην παροχή γνώσεων και δεξιοτήτων υψηλού επιπέδου. Αντιθέτως, αυτές οι πολιτικές λειτουργώντας ως παράμετρος ενίσχυσης του σκέλους της προσφοράς εργασίας παρέχουν δεξιότητες μεσαίου και χαμηλού επιπέδου που με τη σειρά τους συνεισφέρουν στην αναπαραγωγή του υφισταμένου οικονομικού μοντέλου, αλλά δεν λειτουργούν σε καμία περίπτωση ως επιταχυντές της ποιότητας της μισθωτής εργασίας με προσανατολισμό προς την κοινωνία της γνώσης.

Τέλος στη εργασία μας συμπεραίνεται ότι παρότι η εκπαίδευση και η κατάρτιση δεν αποτελούν τη δεσπόζουσα παράμετρο δημιουργίας απασχόλησης και αντιμετώπισης της ανεργίας εφόσον αυτό εξαρτάται από τις γενικότερες οικονομικές

και αναπτυξιακές πολιτικές, μπορούν να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση της ανεργίας, είτε ενισχύοντας την δια-επαγγελματική κινητικότητα είτε καλύπτοντας τις ανάγκες της αγοράς εργασίας με κατάλληλα προετοιμασμένο (από την άποψη των αναγκαίων προσόντων, γνώσεων και δεξιοτήτων) ανθρώπινο δυναμικό. Κάτι τέτοιο όμως προϋποθέτει την αναδιάταξη των προτεραιοτήτων της πολιτικής για τη δια βίου μάθηση και τη συνακόλουθη προσαρμογή των διαφορετικών μορφών εκπαίδευσης και κατάρτισης. Σε μία τέτοια προοπτική θα πρέπει, για να ενισχυθεί η πορεία προς μία κοινωνία της γνώσης, πρώτα απ' όλα να προταχθούν εκείνες οι μορφές εκπαίδευσης που παράγουν γνώση (μεταπτυχιακές σπουδές- διδακτορικές διατριβές) και δευτερευόντως οι μορφές εκπαίδευσης που συμβάλουν στη διάδοσή της

2006 Δημουλάς Κ, «Κοινωνικός Αποκλεισμός και δια βίου μάθηση», στο συλλογικό, *Διεθνές Συνέδριο. Η κοινωνική πολιτική σε ένα μεταβαλλόμενο περιβάλλον: προκλήσεις και προοπτικές,* Αθήνα, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής. Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. Πρακτικά Συνεδρίου, σ.165-179.

Σ' αυτή την εργασία εξετάζεται ο ρόλος της δια βίου μάθησης στην αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού μέσω της διερεύνησης του τρόπου συνάρθρωσή της με τις προνοιακού (επιδοματικού) τύπου πολιτικές άρσης των κοινωνικών ανισοτήτων. Πιο συγκεκριμένα, αφού αποσαφηνίζεται η έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού και οι διαφορές της από την έννοια της φτώχειας, αναλύονται οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης που επιδιώκουν την κοινωνική ένταξη και την ενίσχυση της κοινωνικής προστασίας και τα βασικά χαρακτηριστικά των προγραμμάτων που η ελληνική πολιτεία επικαλείται ότι συμβάλλουν στην επιτυχία αυτών των πολιτικών.

Στην εργασία μας υποστηρίζεται η άποψη ότι η αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα, μέχρι σήμερα υπήρξε εμβρυακή και αποσπασματική. Οι πολιτικές για την άρση του, δέσμιες της ελλιπούς κοινωνικής πολιτικής και ενός μοντέλου κοινωνικής προστασίας που στηρίζεται στις εισφορές και την παρουσία υπολειμματικής πρόνοιας, καθορίζονται από τον επικουρικό χαρακτήρα των χρηματοδοτήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις προτεραιότητες των πολιτικών της για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας.

Από την ταξινόμηση και την επεξεργασία των διαθέσιμων στοιχείων που αναφέρονται στις πολιτικές για την ενεργή κοινωνική ένταξη και την άρση του

αποκλεισμού που έγινε σ' αυτή την εργασία, προέκυψε ότι οι συγκεκριμένες πολιτικές χαρακτηρίζονται κυρίως από τον υπολειμματικό χαρακτήρα τους όταν έχουν επιδοματικό ή προνοιακό χαρακτήρα και συνδέονται άμεσα με τις οριακές **συνθήκες διαβίωσης των δικαιούχων αυτών των παροχών**. Αυτή η υπολειμματική λειτουργία χαρακτηρίζει, τόσο τις προϋποθέσεις και το βαθμό κάλυψης των καθημερινών αναγκών επιβίωσης των ωφελουμένων όσο και τον αριθμό των ατόμων που είναι τελικά αποδέκτες τους.

Δεύτερο, με την εξαίρεση των παροχών που στηρίζονται στις εισφορές και αναφέρονται σε μία σημαντική μερίδα των ανέργων, όλες οι άλλες παροχές συγκεντρώνονται κυρίως προς την υποστήριξη της οικογένειας και των ατόμων με αναπηρία. Κοινωνικές κατηγορίες όπως είναι οι ημιεπίσημοι οικονομικοί μετανάστες, οι αποφυλακισμένοι, οι πρώην χρήστες ουσιών, οι πρόσφυγες και οι τσιγγάνοι αντιμετωπίζονται ως παρίες της κοινωνικής πολιτικής Γι' αυτές τις ομάδες οι κρατικές παρεμβάσεις αναφέρονται σε ενέργειες φιλανθρωπικού χαρακτήρα και εξαντλούνται στα όρια της φυσικής εξαθλίωσης των ωφελουμένων.

Τρίτο, οι πολιτικές ενεργοποίησης επικεντρώνονται κυρίως στις υπηρεσίες πληροφόρησης και συμβουλευτικής υποστήριξης που εκ της φύσης τους λειτουργούν υποστηρικτικά στην αυτενέργεια του ατόμου, δεν οδηγούν σε απτά αποτελέσματα και είναι ιδιαίτερα χαμηλού κόστους και δευτερευόντως προς τις ενέργειες που χαρακτηρίζονται ως δια βίου μάθηση με τη στενή έννοια του όρου(προκατάρτιση-κατάρτιση). Επιπλέον όλες οι παραπάνω πολιτικές αναφέρονται κυρίως σε όσους είναι κοινωνικά ευάλωτοι ή «κινδυνεύουν» με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας και δεν αναγνωρίζεται άμεσα από την ελληνική πολιτεία η παρουσία κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων. Έτσι η πολιτική της δια βίου μάθησης λειτουργεί περισσότερο ως ιδεολογική κατασκευή για την υποστήριξη της αύξησης της προσφοράς εργασίας από τους δικαιούχους της κοινωνικής προστασίας και της πρόνοιας. Από αυτήν την άποψη, η λειτουργία της ως διακριτή πολιτική για την κοινωνική ένταξη των αποκλεισμένων (αν όχι ελλιπής) είναι αμφίβολου χαρακτήρα αφού η ενίσχυση της προσφοράς εργασίας, ευθυγραμμισμένη με τις περιοριστική οικονομική πολιτική και τη συνακόλουθη πολιτική απασχόλησης, φαίνεται πως είναι περιορισμένου εύρους και εξαντλείται στα όρια της φυσικής διαβίωσης μιας υπολειμματικής κοινωνικής πολιτικής που ωθεί τα άτομα αναγκαστικά προς την απασχόληση.

Σ' αυτή τη εργασία συμπεραίνεται ότι ένα μοντέλο ενεργούς κοινωνικής ένταξης που θα στηρίζεται στη θετική κοινωνική συνεισφορά των εκπαιδευτικών και

ευρύτερα των μαθησιακών διαδικασιών σε ομολογία με την επίτευξη των στόχων που οι υπεύθυνοι των πολιτικών αντιμετώπισης του κοινωνικού αποκλεισμού ισχυρίζονται ότι εξυπηρετεί η δια βίου μάθηση, θα έπρεπε να στηρίζεται στην εθελοντική επιλογή της από τους κοινωνικά αποκλεισμένους και να μην αποτελεί το αναγκαστικό υποκατάστατο της -έτσι κι αλλιώς- ελλιπούς κοινωνικής προστασίας που παρέχει η κοινωνική πολιτική στην Ελλάδα. Επιπλέον, δεν θα έπρεπε αυτές οι επιλογές να εξαντλούνται στις δραστηριότητες συμβουλευτικής υποστήριξης κι ενεργοποίησης των ατόμων από την ιδιότυπη αγορά που διαμορφώνει η κοινωνική οικονομία των υπεργολάβων της κοινωνικής πολιτικής (Κέντρα Κατάρτισης, Γραφεία Συμβουλευτής, εταιρίες μη –κερδοσκοπικού χαρακτήρα που παρέχουν υπηρεσίες δια βίου μάθησης και μεσολάβησης) αλλά να στηρίζεται στο δικαίωμα του κάθε πολίτη για πρόσβαση στην εργασία και τη γνώση. Κάτι τέτοιο όμως, προϋποθέτει την επιλογή ενός εναλλακτικού μοντέλου οικονομικής πολιτικής και πολιτικής απασχόλησης στην προοπτική μιας ρεαλιστικά παγκόσμιας κοινωνίας της γνώσης.

2006 Δημουλάς Κ., «Η πιστοποίηση των αποτελεσμάτων της δια βίου μάθησης ως μέτρο κοινωνικής πολιτικής». http://www.adulteduc.gr/001/index._content&task=view&id=28&Itemid

Αυτή η εργασία ανακοινώθηκε στο ετήσιο συνέδριο της Επιστημονικής Εταιρίας Κοινωνικής Πολιτικής και του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης με θέμα: «Κοινωνική Μεταβολή και Κοινωνική Πολιτική στην Ελλάδα του νέου αιώνα», το οποίο έγινε στις 18-19 Μαρτίου 2005 στο Ρέθυμνο και δημοσιεύτηκε το 2006 στην ηλεκτρονική σελίδα της Επιστημονικής Ένωσης Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Στη συγκεκριμένη εργασία αναλύεται η σχέση των πολιτικών ενίσχυσης της ευελιξίας στα συστήματα απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας με τα επαγγέλματα και τις πολιτικές πιστοποίησης των αποτελεσμάτων της δια βίου μάθησης όπως αυτές αποτυπώνονται στα κείμενα πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σύμφωνα με την ανάλυση που ακολουθείται σ' αυτή την εργασία, από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 κι έπειτα, σε όλες σχεδόν τις ανεπτυγμένες χώρες, οι ιθύνοντες των πολιτικών οικονομικής ανάπτυξης και απασχόλησης τονίζουν τη σημασία της δια βίου μάθησης. Στον πολιτικό λόγο όπως αυτός εμφανίζεται στα κείμενα διατύπωσης των πολιτικών προτεραιοτήτων η δια βίου μάθηση συνδέεται με την επίκληση επιταγών που απορρέουν από τη διεθνοποίηση της οικονομίας, την εισαγωγή των τεχνολογιών της πληροφορικής σε όλες τις πλευρές της ζωής, τις αλλαγές στην ηλικιακή σύνθεση του

πληθυσμού, την ανάπτυξη των υπηρεσιών που σε αρκετές χώρες αποτελούν τον τομέα που συγκεντρώνει τον κύριο όγκο της απασχόλησης και την ανάγκη προσαρμογής του εργατικού δυναμικού στην ευέλικτη απασχόληση που προσιδιάζει στην «κοινωνία του ρίσκου»(risk society). Βασικό σημείο αναφοράς σ' αυτή την προβληματική είναι η παραδοχή ότι η σταθερότητα στην απασχόληση δεν υφίσταται για μεγάλα τμήματα του εργάσιμου πληθυσμού και τείνει να εγκαθιδρυθεί μία πόλωση μεταξύ των σταθερά και πλήρως απασχολουμένων και των ανασφαλών εργαζομένων που απασχολούνται σε ασταθείς και χαμηλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας ή είναι άνεργοι.

Στην εργασία μας υποστηρίζεται ότι αυτές οι ενδιάμεσες καταστάσεις απασχόλησης, συνιστούν μία σημαντική παράμετρο έντασης της ανασφάλειας που βιώνουν οι εργαζόμενοι καθώς είναι αμφίβολης διάρκειας, τα εισοδήματα που επιφέρουν δεν είναι προκαθορισμένα και οι επαγγελματικές προοπτικές που διαμορφώνονται για τα άτομα - από -και- ως απόρροια της διαβίωσης σε ρευστές συνθήκες απασχόλησης (μερική ή περιστασιακή απασχόληση, συμμετοχή σε προγράμματα κατάρτισης ή απόκτησης εργασιακής εμπειρίας, απόλαυση κοινωνικών παροχών) επισφαλείς. Πολύ περισσότερο που στις προηγμένες οικονομικά κοινωνίες της μισθωτής απασχόλησης, ο προγραμματισμός της κοινωνικής ύπαρξης του ατόμου και η ομαλή πορεία της ζωής του προϋποθέτουν, εκτός των άλλων, τη δυνατότητα απασχόλησης και πρόσκτησης εισοδημάτων τα οποία εμφανίζουν ένα ελάχιστο επίπεδο σταθερότητας ως προς τη ροή τους.

Σ' αυτή τη βάση η παρουσία των πολιτικών κοινωνικής προστασίας και ειδικότερα των πολιτικών ελάφρυνσης του ατόμου από τις αρνητικές επιπτώσεις της ανεργίας διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο στο αίσθημα ασφάλειας των ανέργων και ειδικότερα στη χάραξη των ατομικών επιλογών απασχόλησης καθώς συνδέεται ακριβώς με το εύρος και τα περιθώρια αυτών των επιλογών από την πλευρά του υποκειμένου. Σε πολλές χώρες τις Ε.Ε., η εισαγωγή μοντέλων «ενεργοποίησης» των εργαζομένων με βάση την παραδοχή ότι η μόνιμη και σταθερή απασχόληση αποτελεί παρελθόν, συνοδεύεται από την αντίληψη σύμφωνα με την οποία υπάρχει ανάγκη προσαρμογής στις συνθήκες που διαμορφώνονται από την παραγωγική διαδικασία. Η τελευταία χαρακτηρίζεται ως ασταθής και σε κατάσταση διαρκούς ρίσκου στο πλαίσιο των συνθηκών ανταγωνιστικότητας και ενίσχυσης της οικονομικής μεγέθυνσης που διαμορφώνει το επικρατούν μοντέλο οικονομικής πολιτικής. Η ευελιξία εμφανίζεται ως αναγκαία συνθήκη για την οικονομική μεγέθυνση και την ανταγωνιστικότητα, και ως εκ τούτου η κυρίαρχη αντίληψη στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής υποστηρίζει ότι οι

άνθρωποι θα πρέπει να είναι ικανοί να διαχειρίζονται (αντιμετωπίζουν) την αβεβαιότητα και να προσαρμόζονται στις ραγδαίες αλλαγές των απαιτήσεων της παραγωγής. Αυτό το μοντέλο ρύθμισης της εργασίας συνοδεύεται από την ανάδειξη ενός μοντέλου ρύθμισης της κοινωνικής πρόνοιας η οποία αντιμετωπίζει ως αναπόφευκτη την ανασφάλεια

Για την προσαρμογή αυτών των ευέλικτων και ανασφαλών συνθηκών εργασίας επιστρατεύονται οι ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης. Αυτές οι πολιτικές επιδιώκουν τον περιορισμό των προγραμμάτων επιδότησης των ανέργων, την υποκατάσταση των παραδοσιακών μηχανισμών διασφάλισης της απασχόλησης (δημόσια απασχόληση, ενίσχυση επενδύσεων εντάσεως εργασίας, κλαδικές αναπτυξιακές πολιτικές) από τις πολιτικές που επιδιώκουν την ενεργοποίηση του ατόμου (πληροφόρηση, συμβουλευτική, επαγγελματικός προσανατολισμός και αναπροσανατολισμός, εκπαίδευση, κατάρτιση και επανακατάρτιση).

Από αυτή την οπτική, ο σκοπός της κοινωνικής πολιτικής είναι να κάνει την εργασία περισσότερο ευέλικτη και προσαρμόσιμη στις διαφορετικές εργασιακές καταστάσεις με την ενίσχυση των επαγγελματικών προσόντων των ατόμων. Οι πολιτικές προστασίας των εργαζομένων επικαθορίζονται από το στόχο της ευέλικτης ανταγωνιστικότητας στο πλαίσιο της κοινωνίας που στηρίζεται στη γνώση (Knowledge based economy) όπου η δια βίου μάθηση αποτελεί πρωταρχική στρατηγική προτεραιότητα.

Στην εργασία μας υποστηρίζεται για να λειτουργήσουν οι πολιτικές ενίσχυσης των δυνατοτήτων του ατόμου για να διαχειριστεί την απασχολησιμότητά του στη βάση της δια βίου μάθησης είναι αναγκαίο, όλες οι μορφές εκπαίδευσης ή/και μάθησης να αποτυπώνουν τη θετική συνεισφορά τους στην κοινωνική θέση του ατόμου και γι΄ αυτό το λόγο θα πρέπει να αποτιμάται η αξία τους μέσω της πιστοποίησής τους κατά έγκυρο και γενικά αποδεκτό τρόπο. Κάτι τέτοιο προϋποθέτει την πιστοποίηση των αποτελεσμάτων τους με βάση ένα ενιαίο πλαίσιο κανόνων που επιτρέπει τη σύγκριση και την αντιστοίχιση τους ανεξάρτητα από τον τρόπο που αυτά αποκτήθηκαν.

Καταδεικνύεται επίσης ότι με την επιδίωξη της εφαρμογής των πολιτικών της δια βίου μάθησης ως μέσο ευελικτοποίησης της εργασίας αμφισβητείται κυρίως η πρωταρχική σημασία των δομημένων επαγγελματικών χαρακτηριστικών, είτε με την ανάπτυξη modular προγραμμάτων εκπαίδευσης είτε με την αποδέσμευση των γνώσεων και δεξιοτήτων που πιστοποιούνται από τις διαδικασίες απόκτησής τους και την αντιστοίχησή (και πολλές φορές εξίσωση) τους με τα δομημένα επαγγελματικά

προσόντα. Αυτή η αμφισβήτηση προέρχεται κυρίως από δύο διαφορετικές, αλλά συγκλίνουσες πολιτικές. Πρόκειται για τις πολιτικές ενίσχυσης της γεωγραφικής κινητικότητας μεταξύ των διαφορετικών κρατών και ειδικότερα των κρατών μελών της Ε.Ε., αλλά και τις πολιτικές ενίσχυσης της ευελιξίας με την πρόταξη της οριζόντιας και κάθετης κινητικότητας των εργαζομένων στις εθνικές και τις επαγγελματικές αγορές εργασίας.

Σ' αυτή τη λογική επιδιώκεται, όχι μόνο η σύγκριση και η αντιστοίχιση των modules και units των διαφορετικών μορφών μάθησης, αλλά πρώτα απ' όλα η ανταπόκριση των modules και units της μάθησης στα διαφορετικά επαγγελματικά modules και units. Τα τελευταία αντιστοιχίζονται με διαφορετικά επαγγελματικά περιγράμματα και πιστοποιούνται, καταρχήν, στη βάση των ικανοτήτων του ατόμου και όχι σε άμεση αναφορά με συγκεκριμένο επάγγελμα. Έτσι, τα προσόντα που αναφέρονται στο επαγγελματικό περίγραμμα αποκτούνται από το άτομο κατά αθροιστικό και όχι κατά συνθετικό τρόπο με αποτέλεσμα να υποβαθμίζεται η σημασία της «άρρητης γνώσης» που αποκτάται με τη θητεία στο επάγγελμα καθώς και ο ρόλος της επαγγελματικής κουλτούρας στη διαμόρφωση της επαγγελματικής ταυτότητας και την άσκηση της επαγγελματικής ηθικής.

Το συμπέρασμα της εργασίας μας είναι ότι η αποτίμηση και η πιστοποίηση των αποτελεσμάτων της δια βίου μάθησης στη βάση των ικανοτήτων που αποκτά το απασχολήσιμο και σε κατάσταση μόνιμης αβεβαιότητας άτομο αποτιμά την αξία του στην αγορά εργασίας ανεξαρτήτως των συλλογικών διαδικασιών ρύθμισης που απορρέουν από τη διαπραγμάτευση στη βάση του επαγγέλματος και των διυποκειμενικών προδιαγραφών που συνεπάγεται η πιστοποίηση των επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων. Ταυτόχρονα τονίζεται η αξία της διαφάνειας στην ενημέρωση των εργοδοτών και ως εκ τούτου η σημασία της αποτίμησης και πιστοποίησης των προς εργασιακή χρήση ικανοτήτων σε ατομική βάση, επιδιώκοντας τη μετατροπή της πιστοποίησης των επαγγελματικών προσόντων από διαδικασία επιλογής για την πρόσβαση στο επάγγελμα, σε «ταμπέλα ποιότητας» του απασχολήσιμου ατόμου, που αναζητά πάνω απ' όλα απασχόληση στο χρηματιστήριο της προσφοράς και της ζήτησης εργασίας. Έτσι, η πιστοποίηση των αποτελεσμάτων της δια βίου μάθησης δεν επιδιώκεται να λειτουργήσει ως μέτρο κοινωνικής πολιτικής που στοχεύει στη ρύθμιση και τη διευκόλυνση της ομαλής επαγγελματικής πορείας του ατόμου ενισχύοντας την επαγγελματική και κοινωνική του ασφάλεια σε ένα αβέβαιο κοινωνικό-οικονομικό περιβάλλον, αλλά ως μέσο έγκυρης πληροφόρησης αναφορικά

με τα επίκτητα χαρακτηριστικά του εργαζόμενου ατόμου και ταυτόχρονα ως μηχανισμός ρευστοποίησης των επαγγελματικών προδιαγραφών, διάλυσης των επαγγελματικών αγορών εργασίας και ενίσχυσης του διευθυντικού δικαιώματος των εργοδοτών στα μισθωτά επαγγέλματα.

2006 Δημουλάς Κ., «Παράμετροι ένταξης των οικονομικών μεταναστών στην ελληνική κοινωνία: Η περίπτωση της Περιφέρειας Αττικής» στο Μπάκαβος Χ.-Παπαδοπούλου Δ. (επιμ.), *Μετανάστευση και ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία,* Αθήνα: Gutenberg, σ. 245-289

Αυτή η εργασία βασίζεται κυρίως στα αποτελέσματα έρευνας πεδίου που έγινε κατά το 2004 από το Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ στην Αττική. Σκοπός της έρευνας ήταν να καταγραφούν τα χαρακτηριστικά και οι μορφές κοινωνικής ένταξης και ενσωμάτωσης των οικονομικών μεταναστών. Στη συγκεκριμένη έρευνα, αφού μελετήθηκε το θεσμικό πλαίσιο της μεταναστευτικής πολιτικής στην Ελλάδα, πραγματοποιήθηκαν 21 συνεντεύξεις με εκπροσώπους μεταναστευτικών κοινοτήτων και οργανώσεων ελλήνων που υποστηρίζουν τους μετανάστες και συμπληρώθηκαν 1064 ερωτηματολόγια από 532 μετανάστες (δύο συμπληρωματικά μεταξύ τους ερωτηματολόγια για κάθε μετανάστη) στα οποία περιλαμβάνονταν συνολικά 188 ερωτήματα. Η επιλογή των μεταναστών που συμπλήρωσαν τα ερωτηματολόγια έγινε με τη μέθοδο της snow-ball (χιονοστιβάδα) και η ερευνητική ομάδα αποτελούνταν από τους Δημουλά Κ.-Παπαδοπούλου Δ.(Επιμέλεια-Ευθύνη-Εποπτεία-Συντονισμός), Γούλα Χρ.-Κριατσιώτη Β.-Μπάκαβο Χρ.(ερευνητές) και Μπουκουβάλα Κ.(στατιστική ανάλυση και επεξεργασία).

Σ' αυτή την εργασία υποστηρίζεται η άποψη ότι στις ανεπτυγμένες χώρες όπου επικρατεί η μισθωτή απασχόληση, η μεταναστευτική πολιτική καθορίζεται κατά βάση από τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Σ' αυτές τις κοινωνίες το επάγγελμα και είδος της απασχόλησης του ατόμου αποτελούν έναν από τους σημαντικότερους προσδιοριστικούς παράγοντες της ταυτότητας του. Σ' αυτό το πλαίσιο το είδος της επαγγελματικής απασχόλησης του μετανάστη αντιμετωπίζεται ως πρωταρχικός μηχανισμός ένταξής του στην κοινωνία υποδοχής. Η εργασία είναι αυτή που εξασφαλίζει την παραμονή, τα εισοδήματα αλλά και τα κοινωνικά δικαιώματα που απολαμβάνει ο μετανάστης. Το είδος της εργασίας του μετανάστη διαμορφώνει σε πολύ μεγάλο βαθμό τους όρους και τις προϋποθέσεις παραμονής και δραστηριοποίησής του στη νέα κοινωνία. Για παράδειγμα στη Γερμανία δίνεται έμφαση στην ίση αμοιβή των

ξένων εργατών με αυτή των Γερμανών αλλά αυτοί οι εργάτες δεν είναι υποχρεωμένοι να πληρώνουν ασφαλιστικές εισφορές στο γερμανικό κράτος παρά μόνο ότι έχει ρυθμιστεί από τη χώρα προέλευσης τους και συνεπώς εντάσσονται στη Γερμανική κοινωνία κάτω από συγκεκριμένες προϋποθέσεις που δεν ταυτίζονται με αυτές των γερμανών πολιτών.

Από την άλλη πλευρά, η απουσία θέσεων εργασίας(ανεργία) για τον γηγενή πληθυσμό ενδέχεται να οδηγεί σε δυσμενείς διακρίσεις κατά των μεταναστών αναφορικά με την απασχόληση και από αυτή την άποψη αποτελεί παράγοντα αποκλεισμού τους. Επιπλέον, η ανεργία συνιστά ανασταλτικό παράγοντα στη διαδικασία της ένταξης του μετανάστη καθώς συνδέεται με μία ποικιλία αρνητικών φαινομένων που κυμαίνονται από τις ρατσιστικές διακρίσεις μέχρι την άρνηση αναγνώρισης των δεξιοτήτων και προσόντων των μεταναστών ή ακόμα με την μεγαλύτερη αυστηρότητα στις προϋποθέσεις ανανέωσης των εγγράφων νόμιμης παραμονής.

Στην εργασία μας θεωρήσαμε ότι η ένταξη των μεταναστών καθορίζεται από το πλέγμα των σχέσεων που συνθέτουν οι βασικές παράμετροι επηρεασμού της δηλαδή η σταθερότητα απασχόλησης και κατοικίας, το εκπαιδευτικό υπόβαθρο και η γνώση της γλώσσας της χώρας υποδοχής σε συνάρτηση με τη διάθεση, από μέρους των μεταναστών, εγγράφων νόμιμης εργασίας και παραμονής υποθέτοντας ότι η κατοχή των τελευταίων υπερκαθορίζει την αντίληψή τους για τις προοπτικές που διαμορφώνονται στη χώρα υποδοχής.

Από αυτή τη θεωρητική σκοπιά, το βασικό ερώτημα της εργασίας μας αναφέρεται στη σχέση που διαμορφώνεται μεταξύ της κατοχής ή της μη-διάθεσης εγγράφων νόμιμης παραμονής στη χώρα μας με τους υπόλοιπους βασικούς παράγοντες καθορισμού της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών υποθέτοντας ότι ο ρόλος των μηχανισμών κοινωνικής ένταξης τους υποσκιάζεται από τις πρακτικές απόδοσης των εγγράφων νόμιμης παραμονής και εργασίας. Οι τελευταίες, χωρίς να είναι ενταγμένες σε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο μεταναστευτικής πολιτικής λειτουργούν κατά τέτοιο τρόπο ώστε ο μετανάστης να βιώνει μία διαρκή εκκρεμότητα ως προς το καθεστώς της διαμονής του στην Ελλάδα, όπου η ένταξή του ακολουθεί τις επιταγές ενός ευέλικτου και άναρχου αυτοκαθορισμού, χωρίς ρυθμίσεις και διαδικασίες ομαλής ένταξης και διαμόρφωσης των προϋποθέσεων για την ενσωμάτωσή του.

Το συμπέρασμα της εργασίας μας αναφορικά με τους παράγοντες που επηρεάζουν την κοινωνική ένταξη των οικονομικών μεταναστών στην Ελλάδα είναι ότι

το βασικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν είναι η νόμιμη παραμονή τους. Οι ανάγνωση των απλών συχνοτήτων αναφορικά με τα χαρακτηριστικά και την ένταξη των μεταναστών στην Αττική που πραγματοποιείται στη συγκεκριμένη εργασία καταδεικνύει ότι η αισιόδοξη προοπτική του μετανάστη στην Ελλάδα ανακόπτεται, πολλές φορές ανατρέπεται και ενίοτε απειλείται από την ανασφάλεια και τη διάρρηξη που προκαλείται στην ομαλή εξέλιξη της ζωής του εξαιτίας της έντασης των προβλημάτων απόκτησης της άδειας νόμιμης παραμονής στη χώρα και των συνακόλουθων δυσκολιών οικογενειακής συνένωσης που ανακύπτουν.

Οι απαιτήσεις αναφορικά με τις προϋποθέσεις και τις διαδικασίες απόκτησης της άδειας παραμονής και ο πρόσκαιρος χαρακτήρας της εξαιτίας της γραφειοκρατίας, των αναβολών και των καθυστερήσεων για την έκδοσή της αποτελούν το σοβαρότερο εμπόδιο για την ένταξη του μετανάστη στην ελληνική κοινωνία. Στο περιβάλλον της άναρχης και αναποτελεσματικής μεταναστευτικής πολιτικής από την πλευρά της ελληνικής πολιτείας, η ένταξη των μεταναστών, περιορισμένη στις υποδεέστερες κοινωνικές θέσεις, υποσκιάζεται από την αβεβαιότητα της νομιμότητάς τους. Αυτή η εκκρεμότητα αποτελεί το μέγιστο εμπόδιο για την ομαλή ένταξή τους να αναστέλλει τις όποιες θετικές προοπτικές διαμορφώνονται από το πλέγμα των σχέσεων που συνθέτουν οι βασικές παράμετροι επηρεασμού της όπως είναι η σταθερότητα απασχόλησης και κατοικίας, το εκπαιδευτικό υπόβαθρο και η γνώση της γλώσσας της χώρας υποδοχής.

2005 Δημουλάς Κ. (επιμ. Κόκκος Αλ), *Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Πρακτικής Άσκησης του ΕΚΕΠΙΣ,* Εκπαιδευτικό Υλικό. Αθήνα: ΕΚΕΠΙΣ

Η συγκεκριμένη εργασία αναφέρεται στη συγγραφή του εκπαιδευτικού υλικού της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης των εκπαιδευτών πρακτικής άσκησης του Εθνικού Κέντρου Πιστοποίησης Δομών Κατάρτισης, του οποίου η μελέτη αποτελεί προϋπόθεση για την πιστοποίηση της επαγγελματικής επάρκειας της συγκεκριμένης κατηγορίας εκπαιδευτών. Το εκπαιδευτικό υλικό περιλαμβάνει συνολικά δώδεκα κεφάλαια από τα οποία έχω γράψει τα οχτώ. Αυτά τα κεφάλαια αναφέρονται: Στις θεωρητικές προσεγγίσεις στη μάθηση ενηλίκων(Κεφάλαιο 2), τη Σημασία της Εναρκτήριας Συνάντησης (Κεφάλαιο 4), το Σχεδιασμό Διδακτικών Ενοτήτων (Κεφάλαιο 5), τις Εκπαιδευτικές Τεχνικές (Κεφάλαιο 6), τα Εκπαιδευτικά Μέσα (Κεφάλαιο 7), την Πρακτική Άσκηση(Κεφάλαιο 8), την Επικοινωνία και τη Δυναμική της Ομάδας (Κεφάλαιο 10) και την Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού έργου (Κεφάλαιο 11).

2005 Δημουλάς Κ.(μαζί με Ρομπόλη Σ.), «Παγκοσμιοποίηση Νέα Οικονομία και Αγορά Εργασίας», Νέα Οικονομία, τ.8, σ.51-70.

Αυτή η εργασία αναφέρεται στη σχέση που διαμορφώνεται μεταξύ της παγκοσμιοποίησης, της νέας οικονομίας και της αγοράς εργασίας όπως η τελευταία επηρεάζεται από τις νέες μορφές απασχόλησης που επιτυγχάνονται χάρη στις τεχνολογίες των πληροφοριών και των επικοινωνιών. Βασική θέση της εργασίας είναι ότι οι προαναφερόμενες έννοιες δεν είναι αξιακά ουδέτερες ούτε καθαρά τεχνικού χαρακτήρα αλλά συνθέτουν ένα από τα βασικά στοιχεία του νεοφιλελεύθερου πλέγματος πολιτικής όπου το κέντρο βάρος μετατοπίζεται προς την εξατομίκευση της εργασιακής σχέσης και την αποδυνάμωση των κοινωνικών δικαιωμάτων. Το περιεχόμενο που αποκτά η έννοια της παγκοσμιοποίησης, στο πλαίσιο της επικρατούσας νεοφιλελεύθερης εκδοχής, καθορίζεται από την επιλογή διευκόλυνσης της ελευθερίας κίνησης του κεφαλαίου με την απορύθμιση των αγορών εργασίας και διευκολύνεται από την ανάπτυξη της ψηφιακής τεχνολογίας με την αξιοποίηση της οποίας επιδιώκεται η ανάπτυξη των εξατομικευμένων μορφών απασχόλησης και η αποδόμηση της κοινωνικής πολιτικής.

Η εργασία μας αξιοποιώντας τα στοιχεία διαφόρων ερευνών αναφορικά με τη διείσδυση των νέων τεχνολογιών και τη σημασία τους για τη βελτίωση της επαγγελματικής θέσης των εργαζομένων ή και των προοπτικών απασχόλησης των ανέργων στην Ελλάδα καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το μακροοικονομικό περιβάλλον και η επιχειρηματική κουλτούρα που στηρίζεται στη χαμηλή ποιότητα και αμοιβή της εργασίας λειτουργούν ανασταλτικά απέναντι στην όποια προοπτική ενίσχυσης της νέας οικονομίας και των ευεργετικών της αποτελεσμάτων στις συνθήκες απασχόλησης των εργαζομένων.

2005 Δημουλάς Κ., «Η επαγγελματική κατάρτιση ως κρατική πολιτική», στο Μ. Καραμεσίνη – Γ. Κουζής (επιμ.) *Πολιτική απασχόλησης. Πεδίο σύζευξης της οικονομικής και της κοινωνικής πολιτικής*, ΚΕΚΜΟΚΟΠ, Αθήνα: Gutenberg, σ. 207-240.

Η συγκεκριμένη εργασία αξιοποιεί, κυρίως, στα εμπειρικά δεδομένα του τρίτου και τέταρτου κεφαλαίου της διδακτορικής μου διατριβής και αναφέρεται στις λειτουργίες που επιτελούν τα προγράμματα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης στην Ελλάδα στο πλαίσιο της αξιοποίησής τους από την εκάστοτε κυβερνητική πολιτική ως υποκατάστατο της υπολειμματικής κοινωνικής πολιτικής που ακολουθείται στο πεδίο

της προστασίας των μισθωτών και εν δυνάμει μισθωτών εργαζομένων. Πιο συγκεκριμένα στην εργασία μας η συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση προσεγγίζεται ως εκπαιδευτική και ταυτόχρονα ως κοινωνική πολιτική. Ως εκπαιδευτική πολιτική το ερώτημα είναι αν επιδρά στην υπενθύμιση και την αναπαραγωγή των ρόλων και των λειτουργιών της εκπαίδευσης που καλλιεργήθηκαν και εντυπώθηκαν στο άτομο πριν από την ένταξή του στην αγορά της εργασίας και την απασχόληση, δηλαδή πριν την ενηλικίωσή του.

Η κατάρτιση ως κοινωνική πολιτική στις χώρες όπου επικρατεί η μισθωτή απασχόληση συνδέεται, εκτός των άλλων, με την επίδρασή της στην αναπαραγωγή της μισθωτής σχέσης, δηλαδή στην καλλιέργεια των συνθηκών που είναι απαραίτητες για τη συντήρηση και ανανέωση της ικανότητας αλλά και της διάθεσης του ατόμου να διαθέτει την εργασιακή του ικανότητα ως μισθωτός

Η προσπάθεια θεωρητικής τεκμηρίωσης της σύμπλευσης μεταξύ της ενίσχυσης της επαγγελματικής κατάρτισης και του περιορισμού της κοινωνικής προστασίας που επιδιώκεται στη συγκεκριμένη εργασία, προκρίνει, επίσης, ως σημαντικό εμπόδιο για την ενίσχυση της απασχόλησης το φαινόμενο της αποκαλούμενης «παγίδευσης στην ανεργία» (unemployment trap). Με βάση αυτή τη θεώρηση οι λειτουργίες της επαγγελματικής κατάρτισης εστιάζονται βασικά σε όσους βρίσκονται στο μεταίχμιο της μετάβασης από το εκπαιδευτικό σύστημα στην απασχόληση (για όσο διάστημα αυτοί είναι άνεργοι ή κινούνται μεταξύ ανεργίας και θέσεων κατάρτισης) ή της μετάβασης από μία θέση εργασίας ή επάγγελμα σε μία άλλη εξαιτίας ανακατατάξεων και αλλαγών στην οικονομία. Σ΄ αυτό το πλαίσιο η συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση λειτουργεί ως μέσο αναπροσανατολισμού των επαγγελματικών και εργασιακών επιδιώξεων του ατόμου και αναδείχνεται ως *«... ο μόνος τρόπος βελτίωσης και προσαρμογής των επαγγελματικών προσόντων στις ανάγκες του κόσμου της εργασίας»*.

Επιτελώντας αυτή τη λειτουργία η συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση συμβάλλει ταυτόχρονα στην ανανέωση και την αναπροσαρμογή της αναπαραγωγής των κοινωνικών ρόλων που επιτυγχάνει η αρχική εκπαίδευση με το να επιδρά στη διατήρηση της κοινωνικής επιλογής των ατόμων, διαμέσου της πιθανής αναίρεσης ή αναστολής των όποιων θετικών επιπτώσεων των αντισταθμιστικών πολιτικών του κοινωνικού κράτους (τουλάχιστον στις περιπτώσεις όπου εμφανίζεται το φαινόμενο της «υπερεκπαίδευσης»).

Στην εργασία μας υποστηρίζεται ότι αυτή η διεργασία συντελείται παράλληλα ή/ και συμπληρωματικά με τις λειτουργίες που επιτελούν οι επιδοματικές πολιτικές και οι

ευέλικτες μορφές απασχόλησης (μερική απασχόληση, χαμηλής αμοιβής, ή αδήλωτη εργασία) για τους αποφοίτους της ανώτερης δευτεροβάθμιας και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μέχρι αυτοί να ενταχθούν στο σύστημα της απασχόλησης ως κανονικοί εργαζόμενοι.

Η εκπαίδευση και η επαγγελματική κατάρτιση δεν επιδρούν κατά ομοιόμορφο τρόπο στη διαδρομή που ακολουθεί το άτομο κατά την πορεία του στην αγορά εργασίας στη διάρκεια του εργασιακού του βίου. Η ασταθής απασχόληση που διακόπτεται από διαστήματα ανεργίας ή περιόδους κατάρτισης χάρη στη δημόσια χρηματοδότηση είναι, κατά κανόνα η συνηθισμένη κατάσταση για όσους έχουν περιορισμένα προσόντα ή ανήκουν στην κατηγορία των «υπερπροσοντούχων». Στη διαχείριση αυτών των κοινωνικών προβλημάτων η επαγγελματική κατάρτιση διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο λειτουργώντας πρωταρχικά στη βάση πολιτικών και λιγότερο οικονομικών ή κοινωνικών κριτηρίων όπως, για παράδειγμα, δείχνει η εργασία μας, αναλύοντας την περίπτωση της Ελλάδας.

Τα στοιχεία που παρουσιάζονται στην εργασία μας αναφορικά με τα χαρακτηριστικά της επαγγελματικής κατάρτισης των ανέργων στην Ελλάδα κατά το διάστημα 1980-2002 δείχνει ότι αυτή λειτουργεί παράλληλα και ταυτόχρονα ως πολιτική ενσωμάτωσης των εργαζομένων στις πολιτικές που επιδιώκουν την ευελιξία της αγοράς εργασίας και ως μηχανισμός διαχείρισης των προβλημάτων ανεργίας και διατήρησης των ανέργων στα όρια του συστήματος κοινωνικής προστασίας. Αποτελεί δηλαδή ένα πολιτικό φαινόμενο το οποίο επικαλείται την κυρίαρχη οικονομική λογική, προκειμένου να είναι αποδεκτό ως αναγκαία και μοναδική απάντηση στα κοινωνικά και πολιτικά προβλήματα που δημιουργούνται από τις πολιτικές στρατηγικές οικονομικής ανάπτυξης, ανταγωνιστικότητας και συσσώρευσης του κεφαλαίου.

Οι τελευταίες θίγουν την οικονομική και κοινωνική θέση σημαντικών τμημάτων των μισθωτών ή των εν δυνάμει μισθωτών. Καθώς το κράτος πρόνοιας δυσκολεύεται να τους διατηρήσει στα όρια της κοινωνικής συνοχής εξαιτίας των διαρθρωτικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα παραδοσιακά προγράμματα κοινωνικής πολιτικής, δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην επαγγελματική κατάρτιση η οποία τείνει να συγκροτηθεί ως κεντρική παράμετρος των διαδρομών του ατόμου στο σύστημα της απασχόλησης.

Τέλος, η εργασία μας συμπεραίνει ότι μία αξιόπιστη πολιτική που ενδέχεται να αναβαθμίσει την επίδραση της επαγγελματικής κατάρτισης ως κρατική πολιτική αντιμετώπισης της ανεργίας προϋποθέτει, αφενός τη γενίκευση της κοινωνικής

προστασίας των ανέργων ώστε να διαμορφωθεί το έδαφος για την ενίσχυση του μαθησιακού μέρους της κατάρτισης, αφετέρου η πιστοποίηση και αναγνώριση των επιπτώσεών της στα άτομα (αποκτηθείσες γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες) προκειμένου να είναι δυνατή η «διατίμηση» τους στην αγορά εργασίας με βάση συλλογικά διαμορφωμένες ρυθμίσεις και κανόνες.

2004 Δημουλάς Κ., Παπαδοπούλου Δ., (επιμ.), 2005, *Η Κοινωνική ένταξη των Οικονομικών Μεταναστών στην Περιφέρεια Αττικής,* έκδοση του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, σειρά μελέτες, ηλεκτρονική δημοσίευση http://www.inegsee.gr/ereunes-meletes- ερευνητικές εκθέσεις, Αθήνα: ΙΝΕ/ΓΣΕΕ

Το κείμενο αναφέρεται σε αποτελέσματα έρευνας πεδίου για τις μορφές κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής ενσωμάτωσης που υιοθετούν οι μετανάστες στον αστικό και περιαστικό χώρο της Περιφέρειας Αττικής, καθώς επίσης και στον τρόπο με τον οποίο αυτή η ένταξη ή η μη ένταξη και η ενσωμάτωση γίνεται αντιληπτή από τους επίσημους φορείς που έρχονται σε επαφή με τους οικονομικούς μετανάστες και τους εκπροσώπους των μεταναστών. Η έρευνα πεδίου πραγματοποιήθηκε από τον χειμώνα μέχρι το καλοκαίρι του 2004, για λογαριασμό της Περιφέρειας Αττικής από το Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ με κύριο αντικείμενο τις «Μορφές Κοινωνικής Ένταξης των Οικονομικών Μεταναστών στην Περιφέρεια Αττικής».

Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη έρευνα οι μορφές κοινωνικής ένταξης η/και κοινωνικής ενσωμάτωσης των οικονομικών μεταναστών περνούν μέσα από τη συμμετοχή τους και το καθημερινό τους βίωμά σε όλους τους τομείς στα πλαίσια της ελληνικής κοινωνίας. Αυτή η συμμετοχή διερευνάται με γνώμονα κάποιες παραμέτρους που αποτελούν και τους κύριους άξονες που λειτουργούν ως μηχανισμοί ένταξης και ενσωμάτωσης των οικονομικών μεταναστών.

Η παρούσα έκθεση περιλαμβάνει τρία μεγάλα μέρη: Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει μία εκτεταμένη γενική εισαγωγή, τις θεωρητικές αποσαφηνίσεις, το νομοθετικό πλαίσιο της μεταναστευτικές πολιτικής στην Ελλάδα, το νομοθετικό πλαίσιο της μεταναστευτικής πολιτικής στην Ευρώπη και τους διεθνείς οργανισμούς, την επεξεργασία των αποτελεσμάτων της απογραφής της εθνικής στατιστικής υπηρεσίας για το μεταναστευτικό πληθυσμό και των ερευνών εργατικού δυναμικού και μία πρώτη προσέγγιση και καταγραφή των καλών πρακτικών που ακολουθούνται στην Ευρώπη σε επίπεδο μεταναστευτικής πολιτικής.

Το δεύτερο μέρος είναι αφιερωμένο στα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου. Το πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζει και αναλύει την ποιοτική έρευνα, δηλαδή τη στάση και το λόγο των εκπροσώπων των μεταναστών και των επίσημων λειτουργών που διαχειρίζονται το φαινόμενο της μετανάστευσης. Εδώ το βάρος της ανάλυσης πέφτει στον τρόπο εσωτερίκευσης του φαινομένου της μετανάστευσης, των δυσκολιών ένταξης και ενσωμάτωσης στην ελληνική κοινωνία και των δυσλειτουργιών της εφαρμογής των μεταναστευτικών νόμων νομιμοποιήσεων. Το δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζει τα αποτελέσματα της ποσοτικής έρευνας που είναι και η κυρίως έρευνα στο μεταναστευτικό πληθυσμό. Εδώ επεξεργαστήκαμε 1064 ερωτηματολόγια που έχουν διανεμηθεί σε 532 μετανάστες. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται με τρεις διαφορετικές μορφές: πίνακες, διαγράμματα και αναλύσεις - σχόλια επί των πινάκων. Επίσης, κάποια βασικά συμπεράσματα αποτελούν αντικείμενο ανάλυσης των αποτελεσμάτων του εκάστοτε κεφαλαίου.

Τέλος, το τρίτο μέρος είναι αφιερωμένο στη σύνταξη των κυριότερων συμπερασμάτων και προτάσεων που αφορούν γενικά στη μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα, στις προβληματικές πολιτικές νομιμοποίησης των μεταναστών, στις εκάστοτε πολιτικές ένταξης και ενσωμάτωσης που αφορούν στη συμμετοχή των μεταναστών στο σύνολο των εθνικών θεσμών, δηλ. στο εκπαιδευτικό σύστημα, στην απασχόληση, στην εκμάθηση της γλώσσας, στην οικογένεια και την οικογενειακή συνένωση, στην κατοικία και στις κοινωνικές σχέσεις, στοιχείο πολύ σημαντικό για την κοινωνικοποίηση των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία.

2003 Δημουλάς Κ. –Παπαδοπούλου Δ, «Η ανεργία ως κοινωνικό πρόβλημα», στο συλλογικό έργο (Επιμ. Παληός Ζ.), *Κατάρτιση και Απασχόληση*, Αθήνα, Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ.

Το συλλογικό έργο *Κατάρτιση και Απασχόληση* αποτελεί τη δημοσίευση αποτελεσμάτων ερευνητικού προγράμματος με αντικείμενο την αποτύπωση των ασκούμενων πολιτικών πάνω στην κατάρτιση. Η έρευνα αυτή αποτελεί μέρος ευρύτερου ερευνητικού προγράμματος που πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο της Κρήτης και χρηματοδοτήθηκε από το ΕΠΕΑΕΚ. Το περιεχόμενο της παρούσας δημοσίευσης διακρίνεται σε τέσσερα μέρη από τα οποία έχω λάβει μέρος στα τρία από αυτά : στο πρώτο, το τέταρτο και τα συμπεράσματα.

Το πρώτο μέρος (Ι) εστιάζεται στο πρόβλημα της ανεργίας και μάλιστα στην επισκόπηση του επιστημονικού πεδίου για μια σειρά θεωρητικών αποσαφηνίσεων. Υπογραμμίζει τις επιπτώσεις της ανεργίας στον κοινωνικό ιστό. Οι επιπτώσεις αυτές συνοψίζονται στην ανεργία ως φαινόμενο κοινωνικής απορύθμισης, στην ανεργία και την αναπαραγωγή των κοινωνικών ανισοτήτων, στην ανεργία ως αδυναμία άσκησης των κοινωνικών δικαιωμάτων και στην ανεργία ως παράγοντα διάρρηξης του κοινωνικού δεσμού. Στη συνέχεια αναφέρεται στις κρατικές πολιτικές αναφορικά με την αντιμετώπιση της ανεργίας και των επιπτώσεών της στα άτομα με ιδιαίτερη έμφαση στο ρόλο της επαγγελματικής κατάρτισης. Τέλος εξετάζει τις δραστηριότητες της επιμόρφωσης – κατάρτισης ως επενδύσεις στο ανθρώπινο κεφάλαιο και παρουσιάζει συνοπτικά την ιστορική τους εξέλιξη στην Ελλάδα υποστηρίζοντας ότι σταδιακά συντελέστηκε μία μετάβαση από τις επιμορφωτικές δραστηριότητες γενικού περιεχομένου προς αυτές την επαγγελματικής κατάρτισης και της εξειδίκευσης.

Η συζήτηση για τις επαγγελματικές προοπτικές των νέων αποκτά ιδιαίτερο νόημα στο δεύτερο (ΙΙ) και τρίτο μέρος (ΙΙΙ) στο πλαίσιο της παρουσίασης της επαγγελματικής δομής και των διαφαινόμενων τάσεων στην αγορά εργασίας της χώρας μας.

Στο τέταρτο μέρος (IV) γίνεται η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας πεδίου και των διαπιστώσεων που προκύπτουν από την επεξεργασία του εμπειρικού υλικού των συνεντεύξεων με κύριο άξονα την κωδικοποίηση των θέσεων και των αναγκών από τους εκπρόσωπους των κρατικών μηχανισμών καταγραφής και κατασκευής των πολιτικών συνεχιζόμενης κατάρτισης, όπως επίσης και τους εκπρόσωπους των εκπαιδευτικών κέντρων, οι οποίοι αντιμετωπίζονται και ως διαμεσολαβητές μεταξύ του κράτους και των εργαζομένων. Η συζήτηση των συμπερασμάτων της παρουσίασης αυτού του τμήματος της έρευνας επιχειρείται στο πέμπτο (V) και τελευταίο μέρος του έργου.

Πριν την ολοκλήρωση της Διδακτορικής Διατριβής

2002 Δημουλάς Κ, (*Συλλογικό μαζί με* Μπαμπανέλου Δ, Παπαδοπούλου Δ, Τσιώλης Γ.), *Από την Κοινωνική Ευπάθεια στον Κοινωνικό Αποκλεισμό: Διαδικασίες και χαρακτηριστικά του κοινωνικού αποκλεισμού στο Νομό Κυκλάδων* (επιμ. Παπαδοπούλου Δ.), Αθήνα, Μελέτες, εκδόσεις ΙΝΕ / ΓΣΕΕ - ΑΔΕΔΥ

Πρόκειται για τη δημοσίευση έρευνας που πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια των ετών 2001-2002 από το Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ και χρηματοδοτήθηκε από τη

Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση του Νοτίου Αιγαίου. Η έρευνα πεδίου αφορούσε κατ' αρχήν τα χαρακτηριστικά του κοινωνικού αποκλεισμού στο Νομό των Κυκλάδων, αλλά τελικά διερευνήσαμε τον κοινωνικό αποκλεισμό στο σύνολο του. Με το συνδυασμό διαφορετικών μεθόδων: ποσοτικής με ερωτηματολόγιο και ποιοτικής με συνεντεύξεις βάθους με φορείς και ευπαθή άτομα και με τη σκιαγράφηση της βιογραφίας κοινωνικά αποκλεισμένων ατόμων) αποτυπώσαμε τις διαδικασίες του κοινωνικού αποκλεισμού και τη διαδικασία μετατροπής της κοινωνικής ευπάθειας σε κοινωνικό αποκλεισμό.

Το αντικείμενο της παρούσας δημοσίευσης είναι η παρουσίαση των αποτελεσμάτων αυτής της έρευνας που είχε ως επίσημο τίτλο «Κοινωνικός Αποκλεισμός στις Κυκλάδες». Αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου προγράμματος με στόχο την «αναδιάρθρωση των κοινωνικών υπηρεσιών στα νησιά των Κυκλάδων». Στόχος της έρευνας ήταν ο εντοπισμός και η αποτύπωση των κοινωνικών χαρακτηριστικών των ομάδων που αντιμετωπίζουν προβλήματα κοινωνικού αποκλεισμού στα νησιά των Κυκλάδων.

Ειδικότερα, στο πρώτο στάδιο προσδιορίζονται οι ομάδες που βιώνουν τον κοινωνικό αποκλεισμό ποσοτικά, ποιοτικά και γεωγραφικά. Στο δεύτερο στάδιο, διερευνώνται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, οι μορφές και τα αίτια που παράγουν τις διαδικασίες του κοινωνικού αποκλεισμού τους. Τέλος στο τρίτο στάδιο, προσεγγίζονται οι μορφές του βιώματος του κοινωνικού αποκλεισμού υπό το πρίσμα των πληττομένων υποκειμένων και εντοπίζονται κοινωνικές πρακτικές που λειτουργούν ανασχετικά ως προς την εκδήλωση των πτυχών αυτών. Η έρευνα περιλαμβάνει και τις απόψεις και στάσεις των τοπικών φορέων που εμπλέκονται στην παροχή βοήθειας για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού. Η παρουσία του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού αντιμετωπίζεται με την πολυδιάστατη και πολυεπίπεδη μορφή της, δηλ. με άλλα λόγια αναζητούνται τα κοινωνικά συμπτώματα που παρουσιάζουν τα άτομα προς εκείνες τις μορφές αποκλεισμού που δεν περιορίζονται μόνο στον οικονομικό τομέα, αλλά και στον ευρύτερο κοινωνικό, πολιτιστικό και πολιτικό χώρο. Με την έννοια αυτή, η επικινδυνότητα για αποκλεισμό προέρχεται από ένα πλέγμα ποικίλων παραγόντων που εντοπίζονται σε όλες τις εκφάνσεις της σύγχρονης καθημερινής ζωής και για αυτό το λόγο πρέπει να αναζητηθούν στους αντίστοιχους χώρους.

Τέτοιοι χώροι μπορεί να είναι η εκπαίδευση, η απασχόληση, η κατοικία, η οικογένεια, ο πολιτισμός ως ευρύτερος αλλά και συγκεκριμένος χώρος (π.χ. απουσία επαγγελματικής δραστηριότητας λόγω προβλημάτων υγείας), κλπ. Για την επίτευξη των

παραπάνω στόχων, έχει διενεργηθεί αρχικά μία μελέτη προσδιορισμού των κοινωνικό–οικονομικών χαρακτηριστικών των κατοίκων των υπό διερεύνηση περιοχών, έτσι ώστε να προσδιοριστούν οι ιδιαιτερότητες που εμφανίζονται σε σχέση με τις συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες. Στη συνέχεια, ακολουθεί η κυρίως εμπειρική έρευνα, ποσοτικού και ποιοτικού χαρακτήρα, ώστε να προσδιοριστούν τα χαρακτηριστικά και οι συγκεκριμένες διαδικασίες του κοινωνικού αποκλεισμού των ομάδων αυτών.

Η έρευνα αποτελείται από τέσσερα βασικά κεφάλαια. Το πρώτο μέρος της έρευνας περιλαμβάνει την ανάλυση του εννοιολογικού και μεθοδολογικού πλαισίου με ειδικότερες αναφορές στους στόχους, το αντικείμενο, τις υποθέσεις εργασίας, την εννοιολογική αποσαφήνιση, τις μορφές και διαδικασίες του κοινωνικού αποκλεισμού.
Το δεύτερο μέρος της έρευνας πραγματεύεται την έκταση και την ένταση του φαινομένου με ποσοτικούς όρους. Πιο συγκεκριμένα με τον σχεδιασμό και την πραγματοποίηση μίας έρευνας πεδίου ποσοτικού χαρακτήρα επιδιώχθηκε να εντοπιστούν η έκταση και η κατανομή των φαινόμενων της κοινωνικής ευπάθειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στις Κυκλάδες. Γι΄ αυτό το σκοπό εφαρμόστηκε η στρωματοποιημένη δειγματοληψία με τυχαίο δείγμα των κατοίκων και αναδείχθηκαν εκείνες οι κοινωνικές ομάδες που παρουσιάζουν μεγαλύτερο κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού στις Κυκλάδες. Επιπλέον, ανιχνεύθηκαν τα ιδιαίτερα κοινωνικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι του Νομού Κυκλάδων και αποτυπώθηκαν σ’ ένα πρώτο επίπεδο οι σχέσεις τους με τις κοινωνικές υπηρεσίες.

Στη συνέχεια εφαρμόστηκε η ποιοτική μέθοδος, ώστε να διερευνηθούν σε βάθος οι ιδιαίτερες πλευρές και τα χαρακτηριστικά που παρουσιάζει ο κοινωνικός αποκλεισμός στις Κυκλάδες.

Ειδικότερα στο τρίτο μέρος επιδιώχθηκε να διαχωριστούν οι περιπτώσεις κοινωνικής ευπάθειας και κοινωνικού αποκλεισμού, με ιδιαίτερη έμφαση στις διαδικασίες και τους παράγοντες που επιδρούν στην μετάπτωση του ατόμου στον κοινωνικό αποκλεισμό ή/ και τη διατήρησή του σε μία κατάσταση κοινωνικής ευθραυστότητας. Έτσι κατασκευάστηκε μία τυπολογία διαδικασιών οι οποίες αποτυπώνονται σε «στάδια» τυπικής μετάβασης του ατόμου και προϋποθέτουν την εφαρμογή διαφορετικού τύπου παρεμβάσεων, ώστε να αποτραπεί ο κοινωνικός αποκλεισμός.

Στο τέταρτο μέρος της έρευνας διερευνήθηκαν οι τρόποι βίωσης του αποκλεισμού από τα ίδια τα υποκείμενα καθώς και οι στρατηγικές που αναπτύσσουν για την αντιμετώπιση των επιπτώσεών του. Ταυτόχρονα, επιδιώχθηκε η καταγραφή των

αντιλήψεων των τοπικών φορέων για τον κοινωνικό αποκλεισμό και αποτυπώθηκαν οι σχέσεις με τις κοινωνικές υπηρεσίες στο τοπικό επίπεδο.

Ο συνδυασμός ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων ανάλυσης του κοινωνικού αποκλεισμού στις Κυκλάδες, ανέδειξε την πολυπλοκότητα του φαινομένου και αποκάλυψε τις διαφορετικές του πλευρές και επιπτώσεις στο άτομο αλλά και το κοινωνικό σύνολο. Επιπλέον, ανέδειξε τη διαφορετική φύση του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα σε σχέση με τις περισσότερο ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές χώρες. Ένα από τα βασικότερα ευρήματα της συγκεκριμένης έρευνας είναι ότι μία από τις κύριες αιτίες κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα είναι η απορύθμιση του ιδιωτικού χώρου (π.χ. οικογένεια) όταν συνυπάρχει με την απορύθμιση του δημόσιου χώρου. Το εύρημα αυτό βρίσκεται σε αντιδιαστολή με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες όπου είναι κυρίαρχη η επίδραση της απορύθμισης του δημόσιου χώρου (π.χ. πολιτικές απασχόλησης). Από αυτή την άποψη, μία πολιτική προώθησης ερευνών πεδίου για τον Κοινωνικό Αποκλεισμό είναι αναγκαία για την κατανόηση του φαινομένου και τη συγκεκριμενοποίηση των παρεμβάσεων αντιμετώπισής του σε εθνικό και τοπικό επίπεδο.

2002 Δημουλάς Κ., «Η ανεργία των νέων και τα προγράμματα κατάρτισης» στο Κικίλιας Ηλ.- Χλέτσος Μ., (επιμ) *Το σύστημα κοινωνικής Προστασίας από την ανεργία: Εμπειρίες, διαστάσεις και πολιτικές,* Αθήνα, Σάκκουλας, σ. 297-320.

Το συγκεκριμένο κείμενο εξετάζει τις απόψεις των διεθνών οργανισμών και ιδιαίτερα του ΟΟΣΑ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα βασικά χαρακτηριστικά και τα αίτια της ανεργίας των νέων καθώς τα αποτελέσματα των προγραμμάτων κατάρτισης που εφαρμόζονται για την αντιμετώπισή της με ιδιαίτερη αναφορά στην περίπτωση της Ελλάδας.

Αρχικά η εργασία μας παρουσιάζει τις βασικές θεωρητικές απόψεις για τα αίτια της ανεργίας στις ανεπτυγμένες χώρες, τις πολιτικές που προτάσσονται για την αντιμετώπισή της και τις επιπτώσεις αυτών των πολιτικών. Στη συνέχεια αναλύονται τα βασικά χαρακτηριστικά της ανεργίας των νέων στην Ελλάδα όπως αυτά απορρέουν από τα στατιστικά στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ κατά το χρονικό διάστημα 1987-1998 και τέλος μέσω της μελέτης των πρακτικών που ακολουθούνται στο πεδίο της επαγγελματικής κατάρτισης των ανέργων στην Ελλάδα,

διερευνούνται οι επιπτώσεις τους στη μείωση της ανεργίας των νέων και την αντιμετώπιση των αρνητικών της επιπτώσεων.

Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει η εργασία μας είναι ότι για να αποκτήσει η επαγγελματική κατάρτιση ουσιαστικό χαρακτήρα ενεργητικής πολιτικής απασχόλησης θα πρέπει να συμβάλλει στην αναβάθμιση και την αναγνώριση των επαγγελματικών γνώσεων των ανέργων και γι' αυτό το λόγο δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως απλή επιδοματική πολιτική. Επίσης, είναι αναγκαίο να σταματήσει το φαινόμενο όπου οι περισσότεροι αρμόδιοι κρατικοί φορείς παραμένουν εγκλωβισμένοι στη λογική της απορρόφησης των πόρων που διατίθενται από τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία, χωρίς να μελετούν συστηματικά τις υπάρχουσες ανάγκες και να αξιολογούν τα αποτελέσματα της κατάρτισης. Το περιεχόμενό της τελευταίας θα πρέπει να συνδέεται με τις μεσομακροπρόθεσμες ανάγκες της οικονομίας.

2002 Δημουλάς Κ., «Πολιτικές διαχείρισης και αντιμετώπισης της ανασφάλειας των νέων στην Ελλάδα» Τετράδια του ΙΝΕ, τ.22-23, Αύγουστος 2002, σ.48 – 61

Η συγκεκριμένη εργασία αποτελεί μέρος του ερευνητικού προγράμματος με θέμα «La précarité des jeunes», που υλοποιήθηκε με τη συνεργασία του Ι.Ν.Ε/ΓΣΕΕ και του College de France, το 2001, (υπεύθυνος ερευνητικού προγράμματος: επ. καθηγητής Γιάννης Κουζής). Το πρόγραμμα αφορούσε 5 χώρες συνολικά (Γαλλία, Ολλανδία, Ελλάδα, Γερμανία, Βέλγιο), ήταν πρόγραμμα TSER και η δική μου συμβολή έγκειται στη μελέτη των πολιτικών που εφαρμόζονται στην Ελλάδα για την αντιμετώπιση της ανασφάλειας των νέων.

Στο κείμενό μου αρχικά παρουσιάζεται ο θεωρητικός προβληματισμός αναφορικά με τους βασικούς παράγοντες που επιδρούν ή αναστέλλουν την ανασφάλεια των νέων οι οποίοι κυρίως εστιάζονται στις ασυνέχειες που παρατηρούνται κατά τη μετάβαση από την εκπαίδευση στην απασχόληση. Στη συνέχεια αναλύεται ο ρόλος των θεσμών ενίσχυσης της ασφάλειας των νέων και κυρίως του κράτους πρόνοιας, της οικογένειας και της εκπαίδευσης και αναδεικνύεται η αδυναμία της κοινωνικής πολιτικής αναφορικά με την αντιμετώπιση των επιπτώσεων που προκαλεί η ανεργία και η ετεροαπασχόληση. Τέλος, αναλύονται οι πολιτικές διαχείρισης της ανεργίας των νέων και η συμβολή τους στη αντιμετώπιση της ανασφάλειας των νέων. Αυτές οι πολιτικές περιστρέφονται γύρω από τους παρακάτω άξονες:

1. Αναβάθμιση των επαγγελματικών προσόντων των νέων με στόχο την ενίσχυση της απασχολησιμότητάς τους.
2. Ενίσχυση της επιχειρηματικότητάς των νέων με την παροχή υπηρεσιών συμβουλευτικής και την επιδότηση της αυτοαπασχόλησης.
3. Ενίσχυση των ευκαιριών απασχόλησης των νέων με την επιδότηση των υποψήφιων εργοδοτών για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα.
4. Προγράμματα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας και
5. Προγράμματα και υπηρεσίες πληροφόρησης – συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού.

Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει η εργασία μας είναι ότι για την ενίσχυση της θέσης των νέων στην αγορά εργασίας, το ελληνικό κράτος από τη δεκαετία του 90 και έπειτα, δέσμιο των δημοσιονομικών του προβλημάτων και των επιβαλλόμενων πολιτικών ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας προσανατολίστηκε προς τις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης για τις οποίες διατίθενται σημαντικοί πόροι από τα διαρθρωτικά Ευρωπαϊκά Ταμεία.

Πρόκειται αποκλειστικά για πολιτικές νεοφιλελεύθερου προσανατολισμού οι οποίες μεταφέρουν την ευθύνη απασχόλησης αποκλειστικά στο άτομο. Επιπλέον τα αποτελέσματά τους είναι αμφίβολα ως προς την ενίσχυση της απασχόλησης των νέων. Πολλές φορές παρατηρείται μία ανακύκλωση των χρηστών αυτών των πολιτικών μεταξύ ανεργίας και ένταξης σε κάποιο πρόγραμμα ενεργητικής απασχόλησης, ενώ οι ίδιοι οι εργοδότες σε αρκετές περιπτώσεις αντιμετωπίζουν αυτά τα προγράμματα ως έμμεση επιδότηση του κόστους εργασίας. Επίσης, σε αρκετές περιπτώσεις οι ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης διαμεσολαβούνται άτυπα από τις πελατειακές σχέσεις. Οι τελευταίες ενώ περιορίζονται οι δυνατότητες τους να συνεισφέρουν στην απασχόληση των «πελατών» τους στο δημόσιο ή και τον ιδιωτικό τομέα με πλήρη απασχόληση, ενεργοποιούνται και ως ένα βαθμό αναπαράγονται χάρη στις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης. Σ' αυτό το πλαίσιο αυτές οι πολιτικές λειτουργούν ως μεταβατική συνθήκη και μηχανισμός διατήρησης των νέων στα όρια της κοινωνικής συνοχής μέχρι την πλήρη ένταξή του στο σύστημα της απασχόλησης.

Τέλος, ο περιορισμένος αριθμός των νέων που καλύπτουν οι πολιτικές απασχόλησης συγκριτικά με το συνολικό αριθμό των νέων άνεργων και η διαμεσολάβησή τους πολλές φορές από τα πελατειακά δίκτυα, έχει ως αποτέλεσμα, μεγάλος αριθμός των νέων ανέργων να μην υποστηρίζεται ουσιαστικά από το κράτος στην αντιμετώπιση των ζητημάτων ανασφάλειας της εργασίας.

2002 Δημουλάς Κ., «Η ανασφάλεια των νέων και η κρατική πολιτική», Οικονομικός Ταχυδρόμος, 21. Σεπτεμβρίου 2002, σ. 71-79.

Το συγκεκριμένο κείμενο αποτελεί αναδημοσίευση της εργασίας με τίτλο «Πολιτικές διαχείρισης και αντιμετώπισης της ανασφάλειας των νέων στην Ελλάδα», που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό «Τετράδια του ΙΝΕ» τον Αύγουστο του 2002 όπως αναφέρεται παραπάνω.

2000 Δημουλάς Κ.(μαζί με Ρομπόλη Σ.), «*Νέα Οικονομία, Αγορά Εργασίας και δια βίου Εκπαίδευση» στο* Κατσουλάκος Ι., *Νέα Οικονομία, Διαδίκτυο και Ηλεκτρονικό Εμπόριο,* Αθήνα, Εκδόσεις Κέρκυρα, 2001, σ.231- 246.

Αυτό το κείμενο αναφέρεται στη σχέση που διαμορφώνεται μεταξύ της νέας οικονομίας, της εκπαίδευσης και της απασχόλησης. Αρχικά εξετάζεται ο θεωρητικός προβληματισμός για τα χαρακτηριστικά της «νέας οικονομίας» όπως αυτή μορφοποιείται υπό την επίδραση των δημογραφικών και κοινωνικών αλλαγών και του τρόπου εισαγωγής και αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών στην παραγωγική διαδικασία. Κατόπιν διερευνούνται οι αλλαγές που επέρχονται στην οργάνωση και το περιεχόμενο της εργασίας με βάση το τρίπτυχο «νέα οικονομία»- εκπαίδευση- απασχόληση και αποσαφηνίζονται οι διαφορετικές κοινωνικές εκδοχές τους.

Το βασικό συμπέρασμα της εργασίας μας είναι ότι ο χαρακτήρας και το περιεχόμενο της απασχόλησης στο περιβάλλον της νέας οικονομίας αποτελεί οικονομικό και πολιτικό διακύβευμα που ενδέχεται να συνδυάζει την οικονομική ανάπτυξη με την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των εργαζομένων ή αντίθετα με τη μονοσήμαντη επιβάρυνση του παραγωγικού συντελεστή εργασία.

Η εξέλιξη των επιστημονικών και τεχνολογικών δεδομένων, η οποία καθορίζει τις σύγχρονες οικονομίες, ανάγει την επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό σε κυρίαρχη προτεραιότητα με έμφαση στην δια βίου εκπαίδευση και στην συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση, ειδικά όταν διαπιστώνεται ότι τα τυπικά συστήματα εκπαίδευσης εμφανίζουν σημαντικές δυσκολίες προσαρμογής στις κοινωνικές και οικονομικές μεταβολές.

Στην Ελλάδα η μέχρι σήμερα δυναμική του θεσμού και των μηχανισμών της δια βίου μάθησης είναι ελλιπής και αποσπασματική. Η ουσιαστική αύξηση του βαθμού συσχέτισης των αλλαγών στο σύστημα εκπαίδευσης και της κατάρτισης στην

προοπτική της δια βίου μάθησης, με τις μεταβολές και τις διαρθρωτικές αλλαγές στην αγορά εργασίας, προϋποθέτει το συστηματικό σχεδιασμό και ανάπτυξη των σχετικών ενεργειών, μέτρων και πολιτικών.

Η διαμόρφωση ενός συστήματος ενίσχυσης της δια βίου μάθησης στην προοπτική της αναβάθμισης του ανθρώπινου δυναμικού αποτελεί αναγκαία αλλά όχι ικανή συνθήκη για την αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού και την ανταπόκριση της ελληνικής κοινωνίας στις απαιτήσεις της «νέας οικονομίας».

Είναι απαραίτητο να ληφθούν συγκεκριμένα μέτρα και πολιτικές για την μέγιστη δυνατή αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει η νέα τεχνολογία στην κατεύθυνση της αναβάθμισης και όχι της υποβάθμισης της εργασίας. Τέτοια μέτρα είναι, εκτός αυτών που συνδέονται με την προώθηση της δια βίου μάθησης, οι πολιτικές αντιμετώπισης της ανασφάλειας που δημιουργούν οι νέες συνθήκες στην αγορά εργασίας. Η ενίσχυση της κοινωνικής πολιτικής και ειδικότερα των πολιτικών κοινωνικής προστασίας των εργαζομένων στη «νέα οικονομία», διαμέσου της συλλογικής ρύθμισης των συνθηκών και προϋποθέσεων εργασίας σ' αυτό το περιβάλλον, αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ασφάλεια της εργασίας και την αναβάθμιση του χαρακτήρα της εξαρτημένης απασχόλησης.

2001 Dimoulas K. (with Papadogamvros V), Scenarios and strategies for Vocational education and training in Europe. The Greek case, Thessaloniki, Cedefop,
http://www.trainingvillage.gr/etv/Projects_Networks/ScenariosStrategies/21 Greece.pdf.
Το κείμενο παρουσιάζει τα αποτελέσματα της σχετικής έρευνας η οποία πραγματοποιήθηκε σε 10 χώρες (Πέντε της Ε.Ε. και πέντε συνδεόμενες χώρες) από το Cedefop (Ευρωπαϊκή Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης) και το ETF (Ευρωπαϊκό ίδρυμα Κατάρτισης) με την Επιστημονική Ευθύνη του Πανεπιστημίου του Άμστερνταμ και είναι δημοσιευμένο στην Ηλεκτρονική Σελίδα του Cedefop. Η έρευνα χωρίζεται σε δύο μέρη: Στο πρώτο μέρος διερευνήθηκαν με τη μέθοδο της παραγοντικής ανάλυσης οι βασικοί άξονες που επιδρούν στη διαμόρφωση εναλλακτικών σεναρίων επαγγελματικής κατάρτισης και το δεύτερο μέρος παρουσιάζει τρία εναλλακτικά σενάρια επαγγελματικής κατάρτισης για την Ελλάδα του 2010 και αντίστοιχες στρατηγικές απόκρισης σ' αυτά.

Πιο συγκεκριμένα, με βάση τα τρία εναλλακτικά σενάρια που αναπτύχθηκαν γύρω τους άξονες των ενδεχόμενων εξελίξεων στην οικονομία, την απασχόληση και την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και αφού προηγήθηκαν 20 συνεντεύξεις βάθους με διαμορφωτές της πολιτικής για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα αναλύεται αρχικά το περιεχόμενο 11 βασικών περιγραφικών δεικτών (descriptors) που επηρεάζουν τις πολιτικές για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα και στη συνέχεια αναλύεται το περιεχόμενο 12 βασικών στρατηγικών που επιλέχθηκαν από τη βιβλιογραφία και τα κείμενα πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και διατυπώνονται οι αναγκαίες τροποποιήσεις που θα πρέπει να γίνουν προκειμένου αυτές να είναι ρεαλιστικές με βάση τις ενδεχόμενες εξελίξεις που προδιαγράφονται στα τρία εναλλακτικά σενάρια.

2000 Δημουλάς Κ (μαζί με τον Ρομπόλη Σ**.)** « Κρατική Εξουσία και Κράτος Πρόνοιας στην Ελλάδα». Στο συλλογικό *Δομές και Σχέσεις Εξουσίας στη σημερινή Ελλάδα.σ.853-865.*Ιδρυμα Σ. Καράγιωργα, Αθήνα.

Το συγκεκριμένο κείμενο ανακοινώθηκε στο ετήσιο συνέδριο του Ιδρύματος Σάκη Καράγιωργα με τίτλο «Δομές και Σχέσεις εξουσίας στη σημερινή Ελλάδα» που πραγματοποιήθηκε στις 25-28 Νοέμβρη του 1998 στο Πάντειο Πανεπιστήμιο και αναφέρεται στον τρόπο με τον οποία επιβάλλεται και ασκείται η εξουσία στο πλαίσιο της κοινωνικής πολιτικής.

Αρχικά η εργασία μας παρουσιάζει συνοπτικά στις τυπολογίες των κρατών πρόνοιας στην Ευρώπη και τη σχέση τους με τον εξουσιαστικό χαρακτήρα του κράτους. Στη συνέχεια αναλύεται η εξέλιξη του εξουσιαστικού χαρακτήρα της κοινωνικής πολιτικής στη νεότερη Ελλάδα με ιδιαίτερη αναφορά στις επιδράσεις της στην αναπαραγωγή του δυαδικού χαρακτήρα της.

Τέλος συμπεραίνεται ότι η διεθνοποίηση της ελληνικής οικονομία με την ένταξη στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση και οι συνακόλουθες περιοριστικές δημοσιονομικές πολιτικές, θέτουν νέα όρια στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής. Από τη μία πλευρά, η γενίκευση της καθολικής προστασίας μέσω της φορολογίας υποστηρίζεται ως αναγκαία για την αναπαραγωγή του ευρωπαίου «απασχολήσιμου» εργαζόμενου. Από την άλλη πλευρά, οι εργαζόμενοι που ανήκουν στον πυρήνα της ευρωπαϊκής παραγωγής, έχουν τη δυνατότητα να πληρώνουν και συνεπώς θα

καλύπτονται με πρόσθετες παροχές, χάρη στα συστήματα εισφορών και την επέκταση της ιδιωτικής κερδοσκοπικής ασφαλιστικής δραστηριότητας. Η ενδεχόμενη υλοποίηση αυτής της στρατηγικής στο μέλλον θα σημάνει την αλλαγή του χαρακτήρα της κοινωνικής πολιτικής αφού αυτή θα περιορίζεται με τις ελάχιστες προϋποθέσεις στα 2/3 των φτωχών και κοινωνικά αποκλεισμένων. Το υπόλοιπο 1/3, θα απευθύνεται στην αγορά των ασφαλιστικών επιχειρήσεων. Αυτό σημαίνει διάβρωση της κοινωνικής συνοχής, αφού η αλληλεγγύη «μεταναστεύει» από το πεδίο των κρατικών λειτουργιών σ' αυτό της αγοράς παροχής αντίστοιχων υπηρεσιών.

Η επιχειρηματολογία αυτής της στρατηγικής επικαλείται ότι η γήρανση του πληθυσμού, η ωρίμανση των ασφαλιστικών οργανισμών και η επιδίωξη καθήλωσης του εργατικού κόστους, περιορίζουν τις δυνατότητες διεύρυνσης των παροχών των ασφαλιστικών οργανισμών. Σ' αυτό το πλαίσιο, το κράτος από τη μια πλευρά ελέγχει ακόμη περισσότερο τη διοίκηση και τη διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων των ασφαλιστικών οργανισμών και από την άλλη με την αύξηση των εισφορών και τη συρρίκνωση των παροχών επιδιώκει να εξοικονομήσει πόρους, τους οποίους έχει ανάγκη να διαθέσει στο σκέλος της ελάχιστης κοινωνικής προστασίας.

Σ΄ αυτή τη βάση, η κοινωνική προστασία στην Ελλάδα οδηγείται στη διεύρυνση του δυαδικού της χαρακτήρα. Κατ' αυτό τον τρόπο, προκειμένου το κράτος να διαμορφώσει τους νέους όρους συσσώρευσης του κεφαλαίου και οργάνωσης του κοινωνικού, ενισχύει τον εξουσιαστικό του χαρακτήρα στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής, με στόχο την ενίσχυση του σχετικού βάρους του μοντέλου Beveridge και της ιδιωτικής κερδοσκοπικής δραστηριότητας, έναντι των ιστορικά διαμορφωμένων μηχανισμών κοινωνικής προστασίας.

Έτσι, το κράτος -πρόνοιας, σε χρηματοδοτικούς όρους αποτελεί τη λειτουργία εκείνη την οποία οι κρατικές πολιτικές χρηματοδοτούν μέχρι του σημείου που δεν εμποδίζεται η συσσωρευτική αναπαραγωγή του κεφαλαίου και ταυτόχρονα δεν φθείρεται η ελάχιστη φυσιολογική ικανότητα της εργατικής δύναμης. Το εναλλακτικό σενάριο σ' αυτή την περίπτωση, είναι η αυτονομία, η αυτοδιοίκηση και η αυτοδιαχείριση του συστήματος κοινωνικής προστασίας με θεσμούς συμμετοχής, τόσο αυτών που εισφέρουν με πόρους στο σύστημα όσο και των αποδεκτών των ωφελημάτων του.

2000 Δημουλάς Κ. (μαζί με Παπαδόγαμβρο Β.) *«Αναδιάρθρωση και Επαγγελματική Κατάρτισης»,* στο Συλλογικό,*(επιμ. Ρομπόλης Σ.), ΟΝΕ,*

Ανταγωνιστικότητα και Διαρθρωτικές Αλλαγές, σ.123-147. Αθήνα, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, 2000.

Το συγκεκριμένο κείμενο αποτελεί το τρίτο μέρος του συλλογικού τόμου του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ με τίτλο: *ΟΝΕ, Ανταγωνιστικότητα και Διαρθρωτικές Αλλαγές και* αναφέρεται στις δυνατότητες αξιοποίησης της επαγγελματικής κατάρτισης για την αντιμετώπιση των αλλαγών που συντελούνται στην απασχόληση ως αποτέλεσμα των αναδιαρθρώσεων που επιβάλλει η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Αρχικά η εργασία αναλύει τη σχέση των παρεμβάσεων του ΕΚΤ με τις πολιτικές κατάρτισης και απασχόλησης και στη συνέχεια εξετάζει τις αλλαγές που συντελούνται, αφενός στη σχέση μεταξύ της γενικής εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης, αφετέρου στη σχέση μεταξύ αρχικής και συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης και του εκπαιδευτικού συστήματος συνολικά, με την απασχόληση και την ανεργία.

Το βασικό συμπέρασμα της εργασίας είναι ότι εξαιτίας της σε μεγάλο βαθμό «εξωγενούς» προς την οικονομική διάρθρωση της χώρας, ανάπτυξης της κατάρτισης, παρατηρούνται έντονες αδυναμίες και φαινόμενα αντιπαραγωγικής αξιοποίησης των διαθεσίμων κονδυλίων Οι πολιτικές συνεχιζόμενης και δια βίου μάθησης προσδιορίζονται από τον ευκαιριακό και ασυντόνιστο χαρακτήρα τους, από τον ετεροκαθορισμό τους σε σχέση με τη διάθεση Κοινοτικών πόρων και από την υπερβολική βαρύτητα που αποδίδεται στο διαχειριστικό σκέλος των προγραμμάτων κατάρτισης. Επίσης, οι δομές συνεχιζόμενης κατάρτισης είναι υπανάπτυκτες, δεν ανταποκρίνονται στην παραγωγική δομή της χώρας, είναι αποστασιοποιημένες από τις ανάγκες των εργαζομένων στις ΜΜΕ και δεν λειτουργούν συμπληρωματικά και συντονισμένα η μια προς την άλλη, ενώ σημαντικό τμήμα των πολιτικών επαφίεται στη διάθεση και τη δυνατότητα της ιδιωτικής πρωτοβουλίας.

Επιπλέον δεν λειτουργούν συμπληρωματικά προς τις πολιτικές αρχικής εκπαίδευσης και κατάρτισης αλλά ανεξάρτητα και πολλές φορές ως υποκατάστατο των αδυναμιών του συστήματος της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Οι πολιτικές εκπαίδευσης – κατάρτισης και επανακατάρτισης των ανέργων εξαντλούνται στα προγράμματα συνεχιζόμενης κατάρτισης, τον επιμορφωτικό χαρακτήρα των προσφερόμενων υπηρεσιών, την αδυναμία ανταπόκρισης τους στις ανάγκες των αγορών εργασίας σε επαγγέλματα και ειδικότητες μέσω της λειτουργίας και του συντονισμού με μηχανισμούς διαπίστωσης, ανάλυσης και πρόβλεψης των αναγκών κατάρτισης της οικονομίας και την κατά περίπτωση σύνδεσή τους με την

παραγωγή και τις επιχειρήσεις. Ταυτόχρονα λειτουργούν κυρίως ως υποκατάστατο των πολιτικών προστασίας από την ανεργία και όχι ως πολιτική ενίσχυσης των ευκαιριών απασχόλησης.

Τέλος, όλες οι πολιτικές επαγγελματικής κατάρτισης, είτε είναι αρχική είτε συνεχιζόμενη είτε κατάρτιση ανέργων, δεν εφαρμόζουν ένα ολοκληρωμένο σύστημα αξιολόγησης και παρακολούθησης των αποτελεσμάτων τους που να επιτρέπει τη διαρκή ανατροφοδότηση και αναπροσαρμογή αλλά λειτουργούν ως κλειστά συστήματα όπου ο καθοριστικός παράγοντας για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των πολιτικών είναι η προσφορά και όχι η ζήτηση των σχετικών επαγγελμάτων και ειδικεύσεων.

1999 Δημουλάς Κ.(μαζί Ρομπόλης Σ. – Γαλατά Β.) : «*Η δια βίου Επαγγελματική Κατάρτιση στην Ελλάδα.* Εκδόσεις ΙΝΕ/ΓΣΕΕ . Αθήνα.

Η συγκεκριμένη έκδοση παρουσιάζει τα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου που πραγματοποίησε το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ σχετικά με τη διείσδυση της αντίληψης της δια βίου μάθησης στους έλληνες εργαζόμενους καθώς και στις απόψεις τους για τη συνεχιζόμενη κατάρτιση. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη συμπλήρωση δομημένου ερωτηματολογίου παρουσία συνεντευκτή στο λεκανοπέδιο της Αττικής υποθέτοντας ότι στην Ελλάδα απουσιάζουν οι μηχανισμοί ενημέρωσης των εργαζομένων για τη δια βίου και τη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση, ότι υπάρχει διάσταση απόψεων ως προς τους στόχους και τη χρησιμότητα της δια βίου και της συνεχιζόμενης κατάρτισης μεταξύ αυτών που διαμορφώνουν τις αντίστοιχες πολιτικές και των εργαζομένων και ότι οι εργαζόμενοι δεν συμμετέχουν παρά μόνο σε πολύ περιορισμένο βαθμό στις συμβατικές μορφές εκδηλώσεων ενημέρωσης και επιμόρφωσης.

Η έκδοση αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια. Το πρώτο και το δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζουν το πλαίσιο, τις υποθέσεις, τη μεθοδολογία της έρευνας και τα χαρακτηριστικά του δείγματος. Το τρίτο κεφάλαιο αναφέρεται στην ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας με έμφαση στις απόψεις των εργαζομένων και των ανέργων για τη δια βίου κατάρτιση, τη συχνότητα συμμετοχής τους σε εκδηλώσεις επιμορφωτικού χαρακτήρα και τις απόψεις τους για τα προγράμματα συνεχιζόμενης κατάρτισης που εφαρμόζονται στην Ελλάδα. Τέλος στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η σύνοψη των συμπερασμάτων της έρευνας.

1998 Δημουλάς Κ. (μαζί με τον Ρομπόλη Σ.): «Τηλεργασία: Απειλή ή Πανάκεια;» Ενημέρωση του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ τ. 37, σ.8-15

Το κείμενο δημοσιεύτηκε στη μηνιαία έκδοση του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ «Ενημέρωση» και εξετάζει το περιεχόμενο και τις ενδεχόμενες επιπτώσεις από την υιοθέτηση της τηλεργασίας ως τρόπου οργάνωσης πλήθους παραγωγικών δραστηριοτήτων με την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνίας. Αρχικά αναλύονται οι στόχοι που επιδιώκεται να επιτευχθούν με την εισαγωγή της τηλεργασίας και στη συνέχεια εξετάζονται οι διάφορες μορφές και το περιεχόμενό τους όπως αυτές εμφανίστηκαν στις διάφορες ευρωπαϊκές χώρες. Τέλος, αναλύεται η θέση των τηλεργαζόμενων συγκριτικά με τους συμβατικά εργαζόμενους και διερευνούνται οι επιπτώσεις της τηλεργασίας στην επαγγελματική τους εξέλιξη.

Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει η εργασία μας είναι ότι η εφαρμογή της τηλεργασίας και ιδιαίτερα της εργασίας στο σπίτι, επιδρά αρνητικά στις προϋποθέσεις κοινωνικής προστασίας και στο σύστημα της κοινωνικής ασφάλισης στο βαθμό που δεν συνοδεύεται από ανάλογες (και εφαρμοστέες) ρυθμίσεις ασφάλισης του τηλεργαζόμενου. Η προώθηση και η εφαρμογή της τηλεργασίας ως πολιτική βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας και αντιμετώπισης της ανεργίας, ως μέτρο ενίσχυσης της πρόσβασης στην απασχόληση ειδικών κοινωνικών κατηγοριών (Α.Μ.Ε.Α., άτομα απομακρυσμένων περιοχών) ή ακόμα και ως πολιτική αναδιανομής της απασχόλησης και διαχείρισης της εργασίας, δεν είναι δυνατό να αφεθεί αποκλειστικά στη λειτουργία και τις ανάγκες της αγοράς. Αντίθετα είναι αναγκαίο να προκύψει ως αποτέλεσμα κοινωνικού διαλόγου ως προς την έκταση, τις μορφές και το περιεχόμενό της, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι αρνητικές κοινωνικές επιπτώσεις της, αλλά και οι επιπτώσεις της στην προσωπική ζωή του ατόμου.

1997 Dimoulas K., “Populism and modernization. The expiration of the third Hellenic republic, 1974-1991, South European Society and Politics, Vol 2, No1, Book Review, p. 182-3.

Το συγκεκριμένο κείμενο αναφέρεται στην κριτική επισκόπηση του βιβλίου του Φούσκα Β., *Λαϊκισμός και Εκσυγχρονισμός: Η Εκπνοή της Γ’ Ελληνικής Δημοκρατίας 1974-1994*, Αθήνα: Ιδεοκίνηση, 1995.

1997 Δημουλάς Κ. (μαζί με τον Ρομπόλη Σ.): «Οι εταιρικές σχέσεις στην

Αντιμετώπιση του Κοινωνικού Αποκλεισμού» στο Συλλογικό (επιμ. Κασιμάτη Κ.), *Κοινωνικός Αποκλεισμός: Η Ελληνική Εμπειρία* , Αθήνα: Gutenberg.

Αυτή η εργασία παρουσιάστηκε ως διάλεξη έπειτα από πρόσκληση του Κέντρου Κοινωνικής Μορφολογίας και Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου στις 31/3/1997 και παρουσιάζει τα αποτελέσματα της έρευνας με τίτλο « Ο ρόλος των εταιρικών σχέσεων στην προώθηση της κοινωνικής συνοχής» η οποία χρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης(ίδρυμα του Δουβλίνου).

Στο κείμενο αποτελείται από δύο βασικά μέρη. Στο πρώτο μέρος παρουσιάζεται, καταρχήν, μία σύντομη επισκόπηση των βασικών θεωρητικών ρευμάτων για την κοινωνική πολιτική στην Ευρώπη και στη συνέχεια αποσαφηνίζονται οι έννοιες των εταιρικών σχέσεων, του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας. Κατόπιν αναλύεται ο προβληματισμός που αναπτύσσεται γύρω από τις έννοιες των εταιρικών σχέσεων, των τοπικών συμφώνων απασχόλησης και του κορπορατισμού και αποσαφηνίζονται οι λειτουργίες που επιτελούνται με την επιλογή και χρήση τους στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής.

Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζεται συνοπτικά το ερευνητικό πρόγραμμα και τα αποτελέσματά του με έμφαση στις υποθέσεις εργασίας, τη μεθοδολογία της έρευνας (βιβλιογραφική επισκόπηση του πλαισίου εφαρμογής της πολιτικής των εταιρικών σχέσεων για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα και σχεδιασμός και πραγματοποίηση τριών μελετών περιπτώσεων) και τα συμπεράσματα που προέκυψαν αναφορικά με το ρόλο των εταιρικών σχέσεων στην προώθηση της κοινωνικής συνοχής.

Το βασικό συμπέρασμα της συγκεκριμένης εργασίας είναι ότι η ανάπτυξη των εταιρικών σχέσεων δεν οδηγεί το κράτος πρόνοιας ή δεν πρέπει να το οδηγεί σε μια νέου τύπου κοινωνική οργάνωση μετεξελιγμένου μοντέλου Beveridge. Αντίθετα, το κράτος πρόνοιας που έχουμε γνωρίσει στην Ευρώπη, απαιτείται να ενισχυθεί και να αποτελέσει στοιχείο διαφοροποίησης και εξειδίκευσης για την αποτελεσματικότερη κοινωνική ανταπόκριση στις νέες ανάγκες που αναδεικνύονται στο τοπικό επίπεδο.

1995 Δημουλάς Κ. (μαζί με τις Γαλατά Β. -Σιδηρά Β.: *Η συμμετοχική Μεθοδολογία Εκπαίδευσης Ενηλίκων.* Εκδόσεις του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-Αθήνα.

Το συγκεκριμένο βιβλίο αποτελεί ένα εγχειρίδιο της συμμετοχικής μεθόδου εκπαίδευσης των ενηλίκων και περιλαμβάνει έξι βασικά κεφάλαια: Το πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται στη φιλοσοφία της συμμετοχικής διδασκαλίας με ιδιαίτερη έμφαση στις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ της μετωπικής και της συμμετοχικής διδασκαλίας, τη στάση και τη συμπεριφορά του εκπαιδευτή και τη σημασία των μαθησιακών στόχων. Το δεύτερο κεφάλαιο επικεντρώνεται στις βασικές μεθόδους και τεχνικές της συμμετοχικής εκπαίδευσης (ομαδική εργασία, καταιγισμός ιδεών, προσχεδιασμένη εργασία, παιχνίδι ρόλων και μελλοντικό εργαστήρι). Το τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζει τις βασικές τεχνικές επικοινωνίας κατά τη διδασκαλία με ιδιαίτερη έμφαση στην επικοινωνιακή σχέση, τα εμπόδια επικοινωνίας κατά τη μαθησιακή σχέση, τη λεκτική και τη μη λεκτική επικοινωνία, τη γλώσσα σώματος και τη συναλλακτική ανάλυση. Τα τέταρτο κεφάλαιο αναλύει τα βασικά εποπτικά μέσα και τις παιδαγωγικές προδιαγραφές της αποτελεσματικής χρήσης τους από τον εκπαιδευτή. Το πέμπτο κεφάλαιο αναπτύσσει τις βασικές συνισταμένες και τεχνικές του σχεδιασμού και της εφαρμογής προγραμμάτων κατάρτισης και το έκτο κεφάλαιο αναλύει τη σημασία, τις μεθόδους και το περιεχόμενο της αξιολόγησης των προγραμμάτων κατάρτισης.

1993 Δημουλάς Κ. « Η δια βίου Κατάρτιση και ο Οργανισμός Μάθησης» Ενημερωτικό Δελτίο του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ ,Αύγουστος – Σεπτέμβριος,1993.

Αυτό το άρθρο δημοσιεύτηκε στο περιοδικό Ενημερωτικό Δελτίο του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ και αναφέρεται στην αντιστοίχιση των σχέσεων εκπαιδευτή / εκπαιδευομένου με τις σχέσεις προϊσταμένου /υφισταμένου όπως αυτές διαμορφώνονται στο πλαίσιο των αλλαγών που επέρχονται στην οργάνωση της εργασίας και την υιοθέτηση της ιδέας του οργανισμού μάθησης. Στο κείμενο αρχικά αναλύονται τα χαρακτηριστικά του τεηλορικού τρόπου οργάνωσης της εργασίας και των μοντέλων οργάνωσης της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης που εξυπηρετούσαν την παραγωγή και αναπαραγωγή των επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων που ήταν αναγκαίες για τη λειτουργία του.

Στη συνέχεια εξετάζεται ο μετατεηλορικός τρόπος οργάνωσης της εργασίας και οι επιπτώσεις του στο περιεχόμενο και τον τρόπο οργάνωσης της εργασίας καθώς επίσης οι στόχοι που επιδιώκεται να εξυπηρετηθούν με την ιδέα της οργάνωσης των επιχειρήσεων στη λογική του οργανισμού μάθησης. Τέλος, αναδεικνύονται οι αδυναμίες της ιδέας οργάνωσης των επιχειρήσεων ως οργανισμών μάθησης και

ασκείται κριτική στην προσπάθεια ταύτισης του χώρου εργασίας και του χώρου μάθησης.

1989 Δημουλάς Κ., «Ο νεαρός Μαρξ και η διάσταση πολιτικής κοινωνίας και κοινωνίας των ιδιωτών», Επιστημονική Σκέψη, τ. 48, Ιούλιος-Αύγουστος 1990, σ. 25-29.

Σ' αυτή την εργασία αναλύεται η εξέλιξη της διάστασης μεταξύ της πολιτικής κοινωνίας και της κοινωνίας των ιδιωτών όπως αυτή παρουσιάζεται στο έργο του Μαρξ και ασκείται κριτική στην Αλτουσεριανή αντίληψη περί θεωρητικής ρήξης και αντίθεσης μεταξύ «νεαρού» και «ώριμου» Μαρξ υποστηρίζοντας ότι η εξέλιξη των ιδεών του Μαρξ για την οργάνωση της καπιταλιστικής κοινωνίας είναι σχέση συνέχειας-ασυνέχειας.

Αρχικά παρουσιάζεται ο φιλοσοφικός και πολιτικός προβληματισμός για την κοινωνία των ιδιωτών όπως αυτός εμφανίζεται στα έργα του Μαρξ: Γερμανική Ιδεολογία, Κριτική της Εγελιανής Φιλοσοφίας του Κράτους και του Δικαίου, Εβραϊκό Ζήτημα και Χειρόγραφα του 1844 και στη συνέχεια εξετάζεται το περιεχόμενο και η χρήση των ίδιων εννοιών στον «ώριμο» Μαρξ του Προλόγου της Κριτικής της Πολιτικής Οικονομίας του 1959 και των κειμένων Ταξικοί Αγώνες στη Γαλλία και 18η Μπρυμαίρ του Λουδοβίκου Βοναπάρτη.

Το συμπέρασμα της εργασίας είναι ότι ο Μαρξ διατηρεί σε όλο το έργο του την αναλυτική αξία της Εγελιανής διάκρισης μεταξύ της πολιτικής κοινωνίας και της κοινωνίας των ιδιωτών αλλά οι απόψεις του μετατοπίζονται ως προς τις πολιτικές προτάσεις που διατυπώνει για την υπέρβαση αυτής της διάκρισης.

12. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΡΓΩΝ-ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΣΥΝΕΣ

Μετά την εκλογή μου στη θέση του Λέκτορα με γνωστικό Αντικείμενο: Κοινωνική Διοίκηση και Αξιολόγηση προγραμμάτων Κοινωνικής Πολιτικής

2010-12 Υπεύθυνος ερευνητικής ομάδας και ερευνητής στο Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων, Φτώχειας και Ανισοτήτων του Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ με αντικείμενα τις πολιτικές και τις δαπάνες υγείας και τις πολιτικές και παροχές προς τους εργαζόμενους γονείς με μικρά παιδιά.

Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου έργου είχα την ευθύνη της επιστημονικής επίβλεψης πέντε συνολικά μελετών ή εμπειρικών ερευνών:

Η πρώτη έρευνα έχει τίτλο: *«Παροχές και υπηρεσίες υποστήριξης της απασχόλησης των γονέων με μικρά παιδιά στην Ελλάδα.»*. Στη συγκεκριμένη μελέτη πέρα από την επιστημονική επιμέλεια έγραψα το πρώτο κεφάλαιο με τίτλο: «Πολιτικές εναρμόνισης της εργασίας με την οικογένεια και τα παιδιά στην Ελλάδα και διεθνώς».

Η δεύτερη έρευνα έχει τίτλο «*Διαμόρφωση πρότασης για ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης των υπηρεσιών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας στην Ελλάδα και ποιοτική εκτίμηση της ποιότητας και της επάρκειας των υπηρεσιών πρωτοβάθμιας υγείας στην Ελλάδα»,* έγραψα το πρώτο κεφάλαιο με τίτλο «*Μέθοδοι έρευνας και τεχνικές αξιολόγησης των υπηρεσιών υγείας»* και από κοινού με τον κο Χ. Οικονόμου το τέταρτο κεφάλαιο με τίτλο *«Ποιοτική Εκτίμηση της ποιότητας και της επάρκειας των υπηρεσιών υγείας στην Ελλάδα»*.

Επιπλέον επέβλεψα τις παρακάτω μελέτες:

- «Εξέλιξη των δαπανών υγείας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ 1999-2010)»(Ερευνητές: Κολλιάς Γιώργος, Κρητικίδης Γιώργος)
- Το θεσμικό πλαίσιο των παροχών υγείας στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, τον ΟΓΑ, τον ΟΑΕΕ, τον ΟΠΑΔ και τον ΕΟΠΥΥ (Ερευνήτρια: Τζανετάκη Θεοδώρα)

Τέλος διενήργησα κι έχει ήδη δημοσιευτεί μία μελέτη με τίτλο «Διαρθρωτικά χαρακτηριστικά και τάσεις εξέλιξης στη χρήση των υπηρεσιών πρωτοβάθμιας υγείας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ» η οποία δημοσιεύτηκε το 2011.

2010-2012 Συμβουλευτική Υποστήριξη της ΓΣΕΕ σε ζητήματα πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας των εργαζομένων.

Μετά την ολοκλήρωση της Διδακτορικής Διατριβής

2007 - 2009 Επιστημονικός Υπεύθυνος της Ομάδας Εργασίας των ΣΕΒ-ΓΣΕΕ-ΓΣΒΕΕ-ΕΣΕΕ για την Κατάρτισης της μεθοδολογίας και του Οδηγού Ανάπτυξης Επαγγελματικών Περιγραμμάτων στην Ελλάδα.

Το συγκεκριμένο έργο αναφέρεται στην ανάπτυξη εκείνου του σκέλους του προβλεπόμενου Εθνικού Συστήματος Πιστοποίησης των Επαγγελματικών Προσόντων της Επαγγελματικής Κατάρτισης(Ν.3191/2003) που επιδιώκει την ανάπτυξη ενιαίων επαγγελματικών περιγραμμάτων για 55 επαγγέλματα σε πρώτη φάση και κατόπιν για άλλα 135 μέχρι το 2010. Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου έργου ανέλαβα **Επιστημονικός Υπεύθυνος** της κοινής ομάδας εργασίας των ΣΕΒ-ΓΣΕΕ-ΓΣΒΕΕ και ΕΣΕΕ η οποία κατά το διάστημα Μάης 2007-Οκτώβρης 2007 διερεύνησε και διαμόρφωσε την κοινά αποδεκτή μεθοδολογία για την ανάπτυξη του περιεχομένου των επαγγελματικών περιγραμμάτων στην Ελλάδα και συνέγραψε τον Κοινό Οδηγό Ανάπτυξης Επαγγελματικών Περιγραμμάτων (Πρόκειται να εκδοθεί). Επίσης ως Επιστημονικός Υπεύθυνος του έργου της Ανάπτυξης των πρώτων 55 επαγγελματικών περιγραμμάτων επιμόρφωσα τους συντονιστές των 55 ομάδων εργασίας που υλοποιούν το έργο και ασκώ την επιστημονική τους εποπτεία κατά το στάδιο της εφαρμογής της. Νοέμβρης 2007- Απρίλης 2008.

2007 Εμπειρογνώμονας στη Γνώμη της ΟΚΕ **« Σύσταση Εθνικού Ταμείου Κοινωνικής Συνοχής».**

Στο πλαίσιο της διαβούλευσης που λαμβάνει χώρα στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αναφορικά με τις νομοθετικές πρωτοβουλίες οικονομικού και κοινωνικού περιεχομένου της εκάστοτε κυβέρνησης, εργάστηκα ως εμπειρογνώμονας που ορίστηκε από την ομάδα των συνδικάτων στη γνωμοδότηση για το Νομοσχέδιο Σύστασης Εθνικού Ταμείου Κοινωνικής Συνοχής. Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης γνώμης έγραψα κείμενο επισημάνσεων, παρατηρήσεων και προτάσεων για το πρόβλημα της φτώχειας στην Ελλάδα και τις ενδεχόμενες επιδράσεις του εν λόγω νομοσχεδίου στην αντιμετώπισή της το οποίο ενσωματώθηκε στο τελικό κείμενο που αποτέλεσε την επίσημη γνώμη της ΟΚΕ. Οκτώβρης –Νοέμβρης 2007.

2007 Εμπειρογνώμονας στη Γνώμη της ΟΚΕ **«Προσχολική Αγωγή και**

Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση».

Στο πλαίσιο της διαβούλευσης που λαμβάνει χώρα στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αναφορικά με τις νομοθετικές πρωτοβουλίες οικονομικού και κοινωνικού περιεχομένου της εκάστοτε κυβέρνησης και τα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα της χώρας εργάστηκα ως εμπειρογνώμονας που ορίστηκε από την ομάδα των συνδικάτων στη γνώμη πρωτοβουλίας για την προσχολική αγωγή και την πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης γνώμης έγραψα κείμενο επισημάνσεων, παρατηρήσεων και προτάσεων αναφορικά με τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η προσχολική και η πρωτοβάθμια εκπαίδευση στην εποχή μας με ιδιαίτερη έμφαση στις κοινωνικές επιπτώσεις τους στην Ελλάδα το οποίο ενσωματώθηκε στο τελικό κείμενο που αποτέλεσε την επίσημη γνώμη της ΟΚΕ. Μάρτιος -Ιούλιος 2007.

2006-2007 Επιστημονικός Υπεύθυνος του Υποέργου **«Αξιολόγηση»** του Προγράμματος Δια βίου Εκπαίδευσης της Αναπτυξιακής Σύμπραξης «Εργασία και Εκπαίδευση»

Η Αναπτυξιακή Σύμπραξη «Εργασία και Εκπαίδευση» αποτελεί μία πρωτοβουλία των ελληνικών συνδικάτων για την ανάπτυξη της επιμόρφωση των μελών τους, χρηματοδοτείται από το ΕΠΕΑΕΚ και περιλαμβάνει δράσεις συνδικαλιστικής εκπαίδευσης σε εργασιακά και κοινωνικά ζητήματα (βασικά εργατικά δικαιώματα, κοινωνική ασφάλιση, μετανάστευση, πολιτικές απασχόλησης, επαγγελματικά δικαιώματα κ.ά) εκπαίδευση στην υγιεινή κα ασφάλεια, εκπαίδευση στην πληροφορική κα ανάπτυξη εκπαιδευτικών υλικών για συνδικαλιστές. Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου έργου είμαι Επιστημονικός Υπεύθυνος των ενεργειών εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης για το σύνολο των δράσεών του. Οκτώβρης 2006 –Αύγουστος 2008.

2006 Εμπειρογνώμονας στη Γνώμη της ΟΚΕ **«Εθνική Έκθεση για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη».**

Στο πλαίσιο της διαβούλευσης που λαμβάνει χώρα στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αναφορικά με τις νομοθετικές πρωτοβουλίες οικονομικού και κοινωνικού περιεχομένου της εκάστοτε κυβέρνησης και τα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα της χώρας εργάστηκα ως εμπειρογνώμονας που ορίστηκε από την ομάδα των συνδικάτων στη γνώμη για την Εθνική Έκθεση για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη που υποβάλλεται από την Ελληνική Κυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο της Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού των πολιτικών για την

κοινωνική ένταξη και την κοινωνική προστασία. Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης γνώμης έγραψα κείμενο επισημάνσεων, παρατηρήσεων και προτάσεων αναφορικά με τις πολιτικές και τα προγράμματα που εφαρμόζει η Ελλάδα για την αντιμετώπιση των προβλημάτων φτώχειας, κοινωνικών ανισοτήτων και κοινωνικού αποκλεισμού το οποίο ενσωματώθηκε στο τελικό κείμενο που αποτέλεσε την επίσημη γνώμη της ΟΚΕ. Ιούνιος- Αύγουστος 2006.

2006-7 **Μέλος του Δ.Σ.** της Αναπτυξιακής Σύμπραξης Equal-Εμπειρία.

Η αναπτυξιακή Σύμπραξη Equal-Εμπειρία, είναι μία πρωτοβουλία της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας Equal στην οποία συμμετέχουν οι συνδικαλιστικές οργανώσεις των εργοδοτών, των εργαζομένων και των αγροτών και αναφέρεται στη μελέτη των προβλημάτων γήρανσης που αντιμετωπίζει η Ελλάδα, τις πολιτικές και τις πρακτικές για την απασχόληση των ατόμων ηλικίας 55-64 ετών και τη θέσπιση Παρατηρητηρίου Κοινωνικού Διαλόγου για την Ενεργό γήρανση. Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης πρωτοβουλίας συμμετέχω στο Διοικητικό Συμβούλιό της ως εκπρόσωπος των συνδικάτων των εργαζομένων και ήμουν **επιστημονικός υπεύθυνος τριών μελετών** που αναφέρονται αντίστοιχα στην καταγραφή της υφισταμένης κατάστασης αναφορικά με την απασχόληση των ατόμων 55-64 ετών στην Ελλάδα, τη μελέτη των πολιτικών και των πρακτικών που εφαρμόζονται στις χώρες της Ε.Ε. και την Ελλάδα για την υποστήριξη της απασχόλησης της συγκεκριμένης πληθυσμιακής ομάδας και τη μελέτη των καταστατικών κειμένων και των πρακτικών κοινωνικού διαλόγου για την ενεργό γήρανση που αναπτύσσονται στο κλαδικό και το επιχειρησιακό επίπεδο. Μάρτιος 2006- Ιανουάριος 2008.

2005 Εμπειρογνώμονας στη Γνώμη της ΟΚΕ σχετικά με το «Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη»

Στο πλαίσιο της διαβούλευσης που λαμβάνει χώρα στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αναφορικά με τις νομοθετικές πρωτοβουλίες οικονομικού και κοινωνικού περιεχομένου της εκάστοτε κυβέρνησης και τα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα της χώρας εργάστηκα ως εμπειρογνώμονας που ορίστηκε από την ομάδα των συνδικάτων στη γνώμη για την Εθνική Έκθεση για το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη 2004-2005 που υποβλήθηκε από την Ελληνική Κυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο της Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού των πολιτικών για την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική ενσωμάτωση. Στο πλαίσιο της

συγκεκριμένης γνώμης έγραψα κείμενο επισημάνσεων, παρατηρήσεων και προτάσεων αναφορικά με τις πολιτικές και τα προγράμματα που εφαρμόζει η Ελλάδα για την αντιμετώπιση των προβλημάτων κοινωνικού αποκλεισμού το οποίο ενσωματώθηκε στο τελικό κείμενο που αποτέλεσε την επίσημη γνώμη της ΟΚΕ. Απρίλιος-Μάιος 2005.

2004-6 Μέλος του Δ.Σ. της Αναπτυξιακής Σύμπραξης Equal-Τεχνομάθεια.

Η αναπτυξιακή Σύμπραξη Equal-Τεχνομάθεια ήταν μία πρωτοβουλία της ΓΣΕΒΕΕ πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας Equal στην οποία οι συνδικαλιστικές των βιοτεχνών το ΕΚΕΠΙΣ, το Βιοτεχνικό Επιμελητήριο, το ΙΤΕ το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ και το ΕΑΠ και αναφέρεται στη μελέτη των αναγκών κατάρτισης των εργαζομένων και εργοδοτών στις πολύ μικρές βιοτεχνικές επιχειρήσεις και την ανάπτυξη ενός συστήματος εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και πιστοποίησης των επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων τους. Στη συγκεκριμένη πρωτοβουλία συμμετείχα στο Διοικητικό Συμβούλιό της Σύμπραξης ως εκπρόσωπος του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ και ήμουν **επιστημονικός υπεύθυνος και βασικός ερευνητής** της έρευνας διαπίστωσης των αναγκών κατάρτισης των εργαζομένων στις επιχειρήσεις επισκευής αυτοκινήτων και των φωτογράφων στην Αττική και τη Θεσσαλονίκη, που υλοποιήθηκε στο πλαίσιό της.

2003 Εμπειρογνώμονας στη Γνώμη της ΟΚΕ σχετικά με το Νομοσχέδιο για το Εθνικό Σύστημα Σύνδεσης της Επαγγελματικής Κατάρτισης με την Απασχόληση (Ε.Σ.Ε.Ε.Κ.Α).

Στο πλαίσιο της διαβούλευσης που λαμβάνει χώρα στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αναφορικά με τις νομοθετικές πρωτοβουλίες οικονομικού και κοινωνικού περιεχομένου της εκάστοτε κυβέρνησης εργάστηκα ως εμπειρογνώμονας που ορίστηκε από την ομάδα των συνδικάτων στη γνώμη για το νομοσχέδιο αναφορικά με το Εθνικό Σύστημα Σύνδεσης της Επαγγελματικής Κατάρτισης με την Απασχόληση (Ε.Σ.Ε.Ε.Κ.Α- Ν.3191/2003). Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης γνώμης έγραψα κείμενο επισημάνσεων, παρατηρήσεων και προτάσεων αναφορικά με την επαγγελματική εκπαίδευση, την κατάρτιση και τα προβλήματα διασύνδεσής τους με την απασχόληση καθώς και για τις ενδεχόμενες αλλαγές που θα επέφερε το συγκεκριμένο νομοσχέδιο, το οποίο ενσωματώθηκε στο τελικό κείμενο που αποτέλεσε την επίσημη γνώμη της ΟΚΕ. Μάης- Ιούνης 2003.

2000-2002 Μέλος της Κεντρικής Επιστημονικής –Συντονιστικής Ομάδας των

Προγραμμάτων Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση της ανεργίας στους **Νομούς Ευβοίας, Φθιώτιδας, Πρεβέζης, Θεσπρωτίας, Άρτας και Λαρίσης.**

Τα συγκεκριμένα προγράμματα αναφέρονται στην εφαρμογή στοχευμένων ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης 12.500 ανέργων στους Νομούς Εύβοιας, Φθιώτιδας, Πρεβέζης, Θεσπρωτίας, Άρτας και Λαρίσης από τον ΟΑΕΔ με την επιστημονική στήριξη του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ και τη θέσπιση τοπικών συμβουλευτικών δομών κατά το διάστημα 2000-2002. Στο πλαίσιο των συγκεκριμένων προγραμμάτων συμμετείχα στην Κεντρική Επιστημονική Ομάδα του έργου και πιο συγκεκριμένα, στον καθορισμό του διαχειριστικού σχεδίου και του χρονοδιαγράμματος υλοποίησή του, τη διεξαγωγή έρευνας καταγραφής των κοινωνικοοικονομικών χαρακτηριστικών των ανέργων που επιθυμούσαν να ενταχθούν στα συγκεκριμένα προγράμματα, την καταγραφή των αναγκών των επιχειρήσεων, τη διενέργεια μελέτης προσδιορισμού του κοινωνικοοικονομικού πλαισίου για κάθε νομό και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων του κάθε προγράμματος.

Πριν την ολοκλήρωση της Διδακτορικής Διατριβής

1999-2002 Αναπληρωτής Εθνικός Εκπρόσωπος στο Ευρωπαϊκό Forum για τη διαφάνεια των Επαγγελματικών Προσόντων.

Το Ευρωπαϊκό Φόρουμ για τη διαφάνεια των επαγγελματικών προσόντων θεσπίστηκε το 1999 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με βασικό σκοπό να εντοπιστούν τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα εθνικά συστήματα πιστοποίησης και αναγνώρισης των επαγγελματικών προσόντων κατά την προσπάθεια αναγνώρισης και πιστοποίηση των πιστοποιητικών και διπλωμάτων που έχουν εκδοθεί στια υπόλοιπα κράτη μέλη της Ε.Ε., να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο αλληλοκατανόησης των διαφορετικών συστημάτων που εφαρμόζονται στις χώρες μέλη και να προταθούν λύσεις ενίσχυσης της διαφάνειας, της αμοιβαίας αναγνώρισης των πιστοποιητικών και της κινητικότητας των μαθητών και των εργαζομένων σε εθελοντική βάση.

Μέσα από τις διεργασίες του Φόρουμ για τη διαφάνεια των επαγγελματικών προσόντων εντοπίστηκαν ως βασικά εμπόδια για την προώθησή της η απουσία ευελιξίας στα συστήματα πιστοποίησης, η πολυπλοκότητα των διαφορετικών συστημάτων πιστοποίησης των επαγγελματικών προσόντων στα κράτη μέλη, η απουσία πληροφόρησης και γνώσης των διαφορετικών συστημάτων, τα προβλήματα γλώσσας

και χρήσης των ίδιων όρων αλλά με διαφορετικό περιεχόμενο σε κάθε κράτος και η απουσία στοιχείων για την ποιότητα και το περιεχόμενο της κατάρτισης που πιστοποιείται στις διαφορετικές χώρες.

Για την άρση αυτών των εμποδίων, προτάθηκαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, από την οποία υιοθετήθηκαν και εφαρμόζονται η καθιέρωση, μίας κοινής Ευρωπαϊκής Φόρμας Βιογραφικού Σημειώματος, ενός **πιστοποιητικού διαφάνειας** δηλαδή ενός πιστοποιητικού που είναι αυτούσια μετάφραση του γνήσιου πιστοποιητικού σε πάνω από μία εκ των επισήμων γλωσσών της ευρωπαϊκής ένωσης, ένα **συμπλήρωμα πιστοποιητικού** (Certification Supplement- Diploma Supplement) στο οποίο αναγράφονται οι συγκεκριμένες γνώσεις και δεξιότητες που έχει ο κάτοχος του συγκεκριμένου πιστοποιητικού με βάση το γνήσιο Εθνικό Πιστοποιητικό, η δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικτύου για τη διαφάνεια των επαγγελματικών προσόντων με εθνικά σημεία αναφοράς σε κάθε χώρα προκειμένου να παρέχει πληροφορίες αναφορικά με τα Εθνικά Πιστοποιητικά επαγγελματικών προσόντων και η συγγραφή του επίσημου Ευρωπαϊκού Γλωσσάριου της Επαγγελματικής Κατάρτισης από το Cedefop.

Ως αναπληρωτής εθνικός εκπρόσωπος στο Ευρωπαϊκό Φόρουμ για τη διαφάνεια των επαγγελματικών προσόντων συμμετείχα σε όλες τις συνεδριάσεις του εκτός από την εναρκτήρια όπου συμμετείχα από κοινού με τον βασικό Εθνικό Εκπρόσωπο (Μπούμης Ευάγγελος), οι οποίες γινόταν σε μηνιαία βάση και για δύο χρόνια στις Βρυξέλες, διατύπωσα, υπέβαλα και υποστήριξα τις θέσεις της Ελλάδας για τα ζητήματα στα οποία αναφέρεται η διαφάνεια των επαγγελματικών προσόντων και συμμετείχα στην τελική διατύπωση του περιεχομένου των «εργαλείων» για τη διαφάνεια των επαγγελματικών προσόντων.

1999-2000 Επιστημονικός Υπεύθυνος και **συντονιστής των ομάδων εμπειρογνωμόνων για την κατάρτιση 12 επαγγελματικών περιγραμμάτων** στο πλαίσιο του Πιλοτικού Προγράμματος «Εξειδικευμένο Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης - ΕΚΕΣΕΚ».

Το Εξειδικευμένο Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης –ΕΚΕΣΕΚ ήταν πιλοτικό πρόγραμμα του Επιχειρησιακού Προγράμματος Επαγγελματικής Κατάρτισης και Απασχόλησης του Β’ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης που την υλοποίησή του ανέλαβε ο ΟΑΕΔ και την Επιστημονική του Στήριξη το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ. Βασικός σκοπός του ΕΚΕΣΕΚ ήταν η ανάπτυξη δώδεκα επαγγελματικών περιγραμμάτων, η εκπαίδευση εκπαιδευτών για τα συγκεκριμένα επαγγέλματα και η επαγγελματική κατάρτιση

εργαζομένων σ' αυτά με βάση την αρχή του σχεδιασμού και της εφαρμογής εκπαιδευτικών προγραμμάτων της επαγγελματικής εκπαίδευσης- κατάρτισης και της πιστοποίησης των αποτελεσμάτων τους με κεντρικό σημείο αναφοράς το περιεχόμενο των επαγγελμάτων όπως αυτό ορίζεται σε ενιαία επαγγελματικά περιγράμματα. Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου έργου συμμετείχα στην Κεντρική Ομάδα Πλοήγησης και ήμουν **Επιστημονικός Υπεύθυνος** των 11 ομάδων εργασίας της ΓΣΕΕ, της ΕΣΕΕ, της ΓΣΕΒΕΕ, του ΣΕΒ και της ΠΟΞ που συνέταξαν τα επαγγελματικά περιγράμματα των Χειριστών Βιομηχανικού Αυτοματισμού, των Συντηρητών Δικτύων Φυσικού Αερίου, των Πωλητών, των Υπευθύνων Ηλεκτρονικού Εμπορίου, των Στελεχών Διαχείρισης Ηλεκτρονικής Αποθήκης, των Στελεχών Διαχείρισης Τουριστικών Επιχειρήσεων, των Στελεχών Οργάνωσης Γραφείου, των Στελεχών Διαχείρισης και Λειτουργίας Επιχειρήσεων Επισκευών Αυτοκινήτου-Μοτοσικλετών, των Στελεχών Υποστήριξης και Ανάπτυξης, των Σχεδιαστών Βιομηχανικών και Βιοτεχνικών Προϊόντων και των Ζαχαροπλαστών.

1996- 1998 Επιστημονικός Υπεύθυνος του Προγράμματος του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ «Κατάρτιση Περιφερειακών Στελεχών Δικτύου Εταιρικών Σχέσεων Συμβουλευτικής Υποστήριξης Νέων».

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Youthstart και είχε ως βασικό σκοπό την δημιουργία γραφείων πληροφόρησης και υποστήριξης της απασχόλησης των νέων και τη δημιουργία τοπικών δικτύων υποστήριξης των παρεμβάσεών τους. Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε με τη συνεργασία του ΕΛΚΕΠΑ και της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς και περιλάμβανε τη λειτουργία τριών γραφείων πληροφόρησης και υποστήριξης της απασχόλησης των νέων, τη δημιουργία ενός δικτύου τοπικών εταιρικών σχέσεων στις δεκατρείς διοικητικές περιφέρειες της χώρας και το συντονισμό των παρεμβάσεών τους, την επιμόρφωση των στελεχιακού δυναμικού των φορέων που συμμετείχαν στο παραπάνω δίκτυο και τη διαμόρφωση Εκπαιδευτικού Πακέτου Εκπαίδευσης Στελεχών Δικτύων υποστήριξης των νέων.

1998 Εμπειρογνώμονας στη Γνώμη Πρωτοβουλίας της ΟΚΕ για την Επαγγελματική Κατάρτιση.

Στο πλαίσιο της διαβούλευσης που λαμβάνει χώρα στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αναφορικά με τις νομοθετικές πρωτοβουλίες οικονομικού και κοινωνικού

περιεχομένου της εκάστοτε κυβέρνησης και τα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα της χώρας εργάστηκα ως εμπειρογνώμονας που ορίστηκε από την ομάδα των συνδικάτων στη γνώμη πρωτοβουλίας για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης γνώμης έγραψα κείμενο επισημάνσεων, παρατηρήσεων και προτάσεων αναφορικά με τις προκλήσεις και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα το οποίο ενσωματώθηκε στο τελικό κείμενο που αποτέλεσε την επίσημη γνώμη της ΟΚΕ. Δεκέμβριος 1997 – Ιούνιος 1998.

1994-99 **Μέλος** της Επιτροπής Παρακολούθησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΕΠΕΑΕΚ) ως εκπρόσωπος της ΓΣΕΕ.

1994-1996 **Μέλος** του Διοικητικού Συμβουλίου του ΟΑΕΔ ως εκπρόσωπος της ΓΣΕΕ

1993-1994 **Επιστημονικός Υπεύθυνος** των δράσεων του προγράμματος **EUROFORM-HERMES** που αναφέρονταν στον κλάδο της Κλωστ/γιας-Ένδυσης.

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα χρηματοδοτήθηκε από την Κοινοτική Πρωτοβουλία EUROFORM και υλοποιήθηκε από το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, το AMU-Center Κοπεγχάγης και τον ΣΕΒ έχοντας ως βασικό σκοπό τη μελέτη των αναγκών επαγγελματικής κατάρτισης στους κλάδους των τροφίμων- ποτών και κλωστοϋφαντουργίας-ένδυσης και την ανάπτυξη δομών για την κάλυψή τους. Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου προγράμματος ανέλαβα την επιστημονική ευθύνη του σχεδιασμού και της εφαρμογής τεσσάρων προγραμμάτων κατάρτισης για τον κλάδο της ελληνικής κλωστοϋφαντουργίας-ένδυσης και την εκπαίδευση 20 εκπαιδευτών του κλάδου στην εφαρμογή της συμμετοχικής μεθόδου εκπαίδευσης ενηλίκων.

1993. Εμπειρογνώμονας στην Ομάδα εργασίας του ΟΕΕΚ με αντικείμενο τη **«Μελέτη σκοπιμότητας για τη Δημιουργία Μητρώου Εκπαιδευτών».**

Η συγκεκριμένη μελέτη είχε ως βασικό σκοπό τον προσδιορισμό των αναγκών του Οργανισμού Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΟΕΕΚ) σε εκπαιδευτικό προσωπικό, την ταξινόμησή τους σε διαφορετικές επαγγελματικές κατηγορίες

(εκπαιδευτές γενικών αντικειμένων, εκπαιδευτές θεωρητικών αντικειμένων, εκπαιδευτές θεωρητικής κατάρτισης, εκπαιδευτές πρακτικής άσκησης και εμπειροτεχνίτες εκπαιδευτές) και τη διατύπωση προτάσεων για τη θέσπιση και τον τρόπο λειτουργίας και ανανέωσης του Μητρώου Εκπαιδευτών του ΟΕΕΚ, καθώς και την πρόβλεψη ενός συστήματος επαγγελματικής και παιδαγωγικής επιμόρφωσής τους. Φεβρουάριος- Οκτώβρης 1993

1993 **Δίπλωμα Εκπαιδευτή Εκπαιδευτών** - AMU-Center Κοπεγχάγης

Κατά το χρονικό διάστημα Φλεβάρης–Σεπτέμβρης 1993 συμμετείχα ως εκπαιδευόμενος σε ειδικό πρόγραμμα εκμάθησης της συμμετοχικής μεθόδου εκπαίδευσης ενηλίκων εκπαιδευτών το οποίο, με την εποπτεία του AMU-Center Κοπεγχάγης, προσάρμοσα στις ανάγκες των εκπαιδευτών για τον κλάδο της ελληνικής κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης και κατόπιν το εφάρμοσα πιλοτικά σε ομάδα 20 εκπαιδευτών προκειμένου να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητά του, αλλά και η ικανότητά μου να λειτουργήσω ως εκπαιδευτής εκπαιδευτών ενηλίκων.

1992 **Πιστοποιητικό Ειδικού (expert) στο σχεδιασμό, ανάπτυξη και υλοποίηση εκπαιδευτικών Προγραμμάτων(Training Developer)** – AMU-Center Κοπεγχάγης.

Κατά το χρονικό διάστημα Οκτώβρης-Δεκέμβρης 1992 συμμετείχα ως εκπαιδευόμενος σε ειδικό πρόγραμμα εκμάθησης μεθόδων και τεχνικών σχεδιασμού, ανάπτυξης και αξιολόγησης προγραμμάτων κατάρτισης που υλοποιήθηκε από τον Οργανισμό Κατάρτισης AMU-Center Κοπεγχάγης, το οποίο και ολοκληρώθηκε επιτυχία.

1989-1991 **Συντάκτης** και υπεύθυνος συγκέντρωσης της ύλης των αφιερωμάτων του περιοδικού «Συνδικαλιστική Επιθεώρηση»

13 .ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ :

Αγγλικά: πολύ καλά